

Diplomová práce

2008

Martina Martanová

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Diplomová práce

**Motivace k výtvarné činnosti u dětí mladšího školního
věku v pedagogice volného času**

Vedoucí práce: Mgr. Irena Kovářová

Autor práce: Martina Martanová
Studijní obor: Pedagogika volného času
Ročník: 6.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem zpracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

3. prosince 2008

Děkuji vedoucí diplomové práce Mgr. Ireně Kovářové za cenné rady, připomínky a laskavý přístup při vedení mé diplomové práce.

OBSAH

OBSAH.....	4
ÚVOD.....	6
1 O výtvarném projektu „Čtvero ročních dob“.....	9
1.1 Motivační schůzka.....	10
2 Výtvarný projekt „Čtvero ročních dob“	11
2.1 JARO.....	12
2.1.1 <i>Březen</i>	12
2.1.1.1 Co se skrývá v semínku ?	12
2.1.1.2 První květinčky	14
2.1.1.3 Přilétají vlaštovičky	16
2.1.1.4 Na svatého Bedřicha slunko teplem zadýchá.....	18
2.1.2 <i>Duben</i>	20
2.1.2.1 Velikonoční svátky.....	20
2.1.2.2 Na svatého Jiří vylézají z děr hadi a štíři.....	21
2.1.2.3 Jarní dešťík.....	23
2.1.2.4 Mlád'átka.....	24
2.1.3 <i>Květen</i>	25
2.1.2.1 Naše jabloň vykvetla.....	25
2.1.2.2 Rozkvetlá louka.....	26
2.1.2.3 Jarní klobouk – návrh.....	27
2.1.2.4 Jarní klobouk – dokončení.....	29
2.2 LÉTO.....	30
2.2.1 <i>Červen</i>	30
2.2.1.1 Den dětí – malování pro radost.....	30
2.2.1.2 Duha.....	31
2.2.1.3 Tričko na prázdniny.....	33
2.2.1.4 Medardova kápě – čtyřicet dní kape.....	34
2.2.2 <i>Červenec</i>	36
2.2.2.1 Houby, houbičky.....	36
2.2.2.2 Včelky a motýlci.....	37
2.2.2.3 Letní bouřka.....	38
2.2.2.4 Svatá Markyta vede žence do žita.....	39
2.2.3 <i>Srpen</i>	40
2.2.3.1 Příroda u rybníka.....	40
2.2.3.2 Od svatého Bartoloměje slunce již tolik nehřeje.....	41
2.2.3.3 Letní klobouk – návrh.....	43
2.2.3.4 Letní klobouk – dokončení.....	44

2.3	PODZIM.....	45
2.3.1	<i>Září.....</i>	45
2.3.1.1	Pasu, pasu ohníček.....	45
2.3.1.2	Na svatého Matouše každé jablko se ukouše.....	47
2.3.1.3	Vlaštovičky, nashledanou!.....	48
2.3.1.4	Chvilka v Africe.....	49
2.3.2	<i>Říjen.....</i>	51
2.3.2.1	Lesní skřítek.....	51
2.3.2.2	Podzimní ples.....	52
2.3.2.3	Svatý Kalist ožlutí list.....	53
2.3.2.4	Velký drak Hudrarák.....	55
2.3.3	<i>Listopad.....</i>	56
2.3.3.1	O čem se zdá zvířátkům.....	56
2.3.3.2	Usínání stromů.....	57
2.3.3.3	Podzimní klobouk – návrh.....	59
2.3.3.4	Podzimní klobouk – dokončení.....	60
2.4	ZIMA.....	61
2.4.1	<i>Prosinec.....</i>	61
2.4.1.1	O svatém Mikuláši často snížek prší.....	61
2.4.1.2	Dárky a dárečky.....	62
2.4.1.3	Vánoční přáníčko.....	65
2.4.1.4	Bílý den.....	66
2.4.2	<i>Leden.....</i>	68
2.4.2.1	Na Tři krále mnoho hvězd- urodí se hodně brambor.....	68
2.4.2.2	Černobílý svět.....	69
2.4.2.3	Barvy pro radost.....	71
2.4.2.4	Sádrové stopy.....	72
2.4.3	<i>Únor.....</i>	74
2.4.3.1	Svatá Agáta bývá na sních bohatá.....	74
2.4.3.2	Než zapálí jaro svíčku, schováme se do kožíšku.....	75
2.4.3.3	Zimní klobouk – návrh.....	76
2.4.3.4	Zimní klobouk – dokončení.....	77
3	Ukončení projektu.....	78
3.1	Závěrečná schůzka.....	78
	ZÁVĚR.....	80
	ABSTRAKT.....	82
	ABSTRACT.....	83
	POUŽITÁ LITERATURA.....	84
	SEZNAM PŘÍLOH.....	87
	PŘÍLOHY.....	88

ÚVOD

Již od dětství mě bavilo výtvarně tvořit a vyrábět věci vlastníma rukama. Největší radost jsem vždy ale měla, pokud jsem mohla někomu dalšímu zprostředkovat stejnou radost a o své nadšení se s ním podělit. Stejnou mírou mám v oblibě celý život také přírodu a stále žasnu nad jejími zázraky. Tyto dva velké zájmy mě provází celým životem a směřovaly mě proto nejen na zemědělskou fakultu, ale i ke studiu pedagogiky volného času. Profesně vyústily až v sedmileté působení ve vedení sedmého skautského oddílu Sovy v Českých Budějovicích a nyní také v práci pedagoga volného času v Domě dětí a mládeže v Netolicích, kde působím již třetí rok.

Můj pohled na svět zůstává stále mírně naivní a přes všechny problémy se snažím zachovat si nadšený přístup k věcem, které potkávám a možná právě proto si nejlépe rozumím s dětmi prvního stupně základní školy. Děti mladšího školního věku jsou mi také nejbližší i z důvodů prozaičtějších a to proto, že právě s nimi jsem během svého života pracovala nejvíce a znám je proto o něco lépe než věkové kategorie ostatní.

Toto vše také vyústilo k vybrání právě tohoto tématu mé diplomové práce a neustále se v ní prolíná.

Hlavním cílem této práce bylo vytvořit výtvarný projekt, který by mapoval průběh celého roku, každého jeho ročního období a poukazoval na jeho celistvost a neustálou kontinuitu a nenásilnou formou motivoval děti k výtvarné činnosti, rozvíjel jejich tvořivost a umožnil dětem poznávání kouzla přírody a pochopení její jedinečnosti a také křehkosti a nutnosti ji chránit.

Tento projekt byl také zamýšlen jako pomoc a inspirace každému pedagogovi, který pracuje s dětmi, ať v rámci volného času, či během školní docházky.

Ne vždy se nám dostává kýžené inspirace, mnoho pedagogů je často natolik vytížených, že jen málokdy zbývá čas na získávání námětů pro činnost a ne vždy

se nám tyto nápady líhnou v hlavě tak nějak samy od sebe. Z tohoto důvodu je také praktická část opatřena co možná nejpodrobnějšími návody činnosti a tipy na jejich ozvláštnění, vylepšení nebo na jejich prosté zabezpečení, snadnější realizaci a hladší průběh činnosti. A proto věřím , že tento výtvarný projekt bude po vhodných úpravách vítanou pomůckou pro tvorbu programu činnosti některého volnočasového nebo i školního zařízení.

Jedním z hlavních cílů tohoto projektu je přiblížit dětem přírodu ve všech jejích proměnách tak, aby pochopily její jedinečnost, krásu, proměnlivost a naučily se úžasu nad jejími tajemstvími a zázraky. Pomocí zážitkové výchovy můžeme dětem zprostředkovat bližší kontakt s přírodou, umožnit jim zažít konkrétní pocit z věcí jako jsou les, voda, vůně květin, hebkost králičího kožíšku, nahlédnout na jevy, které nám už připadají obyčejné a běžné, z nového úhlu pohledu, probudit v dětech předčasně dospělých znovu naivně dětský a citový pohled na svět, ve kterém žijí a získat tak k němu bližší a pevnější vztah, který vyústí nejen v úctu k životu, ale i k uvědomělé snaze ho chránit a pokusit se udělat z našeho uspěchaného a trochu cynického světa krásnější a příjemnější místo k životu.

Dalším z cílů je umožnit dětem vidět rok jako kruh stále se opakujících událostí, díky kterým vymezujeme svůj život. Snahou je pomoci dětem chápat plynutí času, jeho neměnnost a nevratnost určitých procesů spojených životním cyklem. Příroda nabízí mnoho možností jak dětem ukázat koloběh času a života a neměli bychom ho ve volnočasové výchově opomíjet. Dítě vidí, že krásná květinka vyrůstá ze semínka, roste, roste až vykvete, potom uzraje její plod, květinka uschne, z jejích semínek vyrostou květinčky nové a uschlá květinka se stane peřinkou a výživou pro své dětičky kytičky. Takto nenásilně přiblížíme dítěti mnoho tajů a kouzel, které by se pro něj jinak staly nepochopitelnou neznámou a vybavíme ho do života tím nejcennějším, co mu můžeme dát. Důvěrou ve smysluplnost našeho konání a vírou v optimistickou budoucnost světa.

Neméně důležitým cílem této práce zůstává také všestranná podpora rozvoje dítěte. Šťastné dítě je to, které si je jisté tím, že má v tomto světě své místo. Je to dítě, které oplývá zdravou sebedůvěrou, má víru ve své schopnosti, nestydí se za své pocity a nebojí se otevřeně prezentovat své názory a nápady a stát si pevně za nimi. Zdravě sebevědomé dítě je dítě schopné komunikovat a jednat bez zbytečné agrese, ale zároveň dokáže prosadit svou vůli, aniž by tím ublížilo svému okolí. Toto vše a mnohem více je základem tvořivosti, ke které doufám tento projekt také dětem otevře cestu.

Jedním z dalších cílů je probudit v dětech zájem o výtvarnou činnost. Motivovat děti k výtvarné činnosti se v této práci snažím nejen pomocí citového zážitku sepětí s přírodou, ale také pomocí literárně – dramatické, hudebně – pohybové, sportovní a enviromentální výchovy. Dalšími použitými prvky jsou například odpočinková relaxace, motivace názornou ukázkou, vlastním příkladem a nadšením, či použitím různých pomůcek.

Dílními cíli je také probudit v dětech zájem o literaturu a seznámit děti s některými pranostikami v rámci jednotlivých měsíců v roce a s typickými zvyky a tradicemi, které se k nim vztahují a které se v Česku udržují. Díky těmto informacím může dítě získávat přiměřenou hrdost na své národní dědictví a posilovat svou integritu, díky znalosti svých kořenů a prostředí z něhož pochází.

1 O VÝTVARNÉM PROJEKTU „ČTVERO ROČNÍCH DOB“

Projekt „Čtvero ročních dob“ je členěn do čtyř oddílů, které odpovídají čtyřem ročním obdobím. Každé období obsahuje pododdíly věnované vždy jednomu kalendářnímu měsíci. Během jednoho měsíce se realizují vždy čtyři schůzky. Jedna každý týden o časové dotaci přibližně 90 minut a to i včetně desetiminutové přestávky. V rámci každého měsíce se v tomto projektu pokouším ukázat dětem jeho nejtypičtější jevy, ale vystříhat se přílišné odbornosti a přiblížit jim je co nejzajímavější a zábavnou formou. Tento záměr se odráží také na výběru výtvarných aktivit, ke kterým motivace směřuje a to tak, aby byly pro děti nové, neotřelé, ale zároveň jen přiměřeně náročné. V případě příliš složitého postupu opouští dítě odvahu i chuť k jakékoliv práci a nastupuje strach ze selhání a znechucení množstvím práce, která předchází dosažení cíle.

Každá schůzka má svůj závěr, ve kterém s dětmi zhodnotíme naše úsilí. Děti se samy vyjádří ke svému výtvaru a průběhu celé činnosti, vysvětlí, co se jim líbilo a co naopak ne a proč. Konstruktivně mohou zkritizovat cokoli a naopak pochválit kohokoli. V závěru schůzky společně vytvoříme výstavku našich prací či jinak zhodnotíme naši aktivitu.

Jednotlivé bloky ročních období jsou vždy zakončeny stejným druhem aktivity, aby zůstala zachována kontinuita projektu a nezapomnělo se na původní motivaci a účel našeho celoročního snažení. V našem konkrétním případě to bude výroba jarního, letního, podzimního a zimního kouzelného klobouku pro paní Přírodu, jak bude ještě vysvětleno dále v kapitole o motivační schůzce.

Tento projekt byl vytvořen pro děti mladšího školního věku a pro konkrétní potřeby výtvarného kroužku Domu dětí a mládeže v Netolicích (dále jen DDM), který navštěvuje 10 – 15 dětí. Prostředí, ve kterém schůzky kroužku probíhají jsou většinou, výtvarná klubovna vybavená dostatečným počtem stolů a židlí,

umývadlem a několika elektrickými zásuvkami, dále prostorný sál a příroda v okolí Domu dětí, který stojí na okraji obce Netolice.

Veškerá místa, na kterých je projekt realizován, jsou běžně dostupná pro každého, kdo by chtěl tento projekt také použít. Při práci nepotřebujeme žádné speciální pomůcky nebo materiály. Vesměs se jedná o věci dostupné v běžných papírnictvích nebo obchodech s potřebami pro výtvarníky. Pouze některé věci vyžadují předběžnou přípravu. Týká se to kupříkladu sběru dostatečného množství barevných plastových láhví, sušení a lisování podzimních listů nebo tvorby drátěného korpusu pro další výtvarnou činnost. S částí těchto příprav nám mohou pomoci děti, některé ovšem leží celou vahou na pedagogovi. Tato informace je v projektu ale vždy uvedena v seznamu pomůcek a materiálů potřebných pro činnost na konkrétní schůzce.

1. 1 Motivační schůzka

Tato schůzka předchází celému projektu a uvádí ho dětem do povědomí. Motivuje je do celoroční činnosti a vysvětluje dětem cíl celého našeho snažení v průběhu roku.

Cíl: zábavnou formou ukázat dětem krásy přírody a zároveň také její znečištění a poškození, získání co největšího množství informací o každém ročním období a jeho měsících a jejich smysluplná reprodukce.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, sál s kobercem

Pomůcky a vybavení: předem připravené kartičky s různými úkoly, barevné krepové fáborky, tužky, papíry, předem vyrobený a napsaný svitek, ve kterém

bude vysvětleno, proč je příroda tolik poničená, malé sladkosti, materiály s informacemi o ročních obdobích, přírodě a podobně. , cd s písní Měsíce od Jiřího Pavlici, cd přehrávač, barevné fixy, archy balicího papíru minimálně o rozměrech A2

Motivace: S dětmi si zahrajeme klasickou „šipkovanou“. Pedagog si dopředu vyznačí trasu z barevných krepových fáborků, kterou povede nejkrásnějšími, ale i nejzničenějšími kouty přírody. Na místech, která označí červeným fáborkem schová kartičku s připraveným úkolem. Takovýmto úkolem může být cokoli: poznat alespoň pět druhů květin, zazpívat písničku o nějakém zvířátku. Prostě vše, co se vztahuje k našemu tématu. Na konci cesty ukryje připravený svitek a sladkosti.

Při této první schůzce vysvětlí pedagog dětem, že je smutný, protože příroda, která je tak krásná je místy už zničená a že ho to samotného velmi mrzí a protože sám neví čím je to všechno způsobeno, tak poslal po ptáčcích zpěváčcích dopis samotné paní Přírodě a teď si má dojít pro odpověď na jedno určité místo, které najde pomocí barevných pentliček, které poztráceli lesní skřítkci, ale ani hodní skřítkci neukáží cestu jen tak někomu. A proto ho cestě čeká mnoho úkolů, které prověří, zda je hoden získat odpověď paní Přírody. Sám je však nezvládne a tak prosí všechny děti o pomoc. Kdoví, třeba najdeme i poklad lesních skřítků mlsálek?

Po této motivaci se s dětmi vydáme na připravenou trasu a dbáme na to, aby si všimli kde a čím je příroda znečištěná a kde je naopak krásná. Všechny fáborky po sobě důsledně odstraňujeme, abychom přírodu ještě víc nezašpinili.

Když projdeme celou trasu a najdeme poklad i svitek, podělí se děti o sladkosti a pedagog jim přečte dopis od paní Přírody, která v něm vysvětluje dětem, že jí lidé ubližovali pořád víc a víc a ona byla stále slabší a už neměla sílu všechny škody sama napravit. Nakonec se stalo, že její čtyři kouzelné klobouky, které si oblékala na jaře, v létě, na podzim a v zimě, aby mohla náležitě vládnout jednotlivým ročním obdobím, ztratily zcela svou kouzelnou moc a tak je i ona úplně bezbranná. Potřebuje tedy někoho, kdo by jí nové kouzelné klobouky vyrobil.

Bohužel není to tak jednoduché, klobouky nemůže vyrobit každý. Jen ten, kdo přírodě opravdu rozumí a vyzná se v jejích měsících jí může pomoci a klobouky pro ni vyrobit. Prosí proto o pomoc děti, protože ještě nemají zkažené duše a jistě jí budou chtít zachránit.

Spolu s dětmi se vrátíme zpět do DDM. V sále si posedáme do kruhu a poslechneme si píseň *Měsíce*¹ (viz Příloha I). Děti poté rozdělíme každé k jednomu měsíci, někde mohou být i po dvojicích nebo naopak dostat měsíců více. Záleží na tom, kolik dětí na onu konkrétní schůzku přijde a podle toho ji přizpůsobíme. Z připravených materiálů děti vytvoří souhrn pro každý měsíc a ten napíše nebo namalují na papír. Poté nám svůj měsíc jakýmkoli způsobem prezentují. Mohou předvést pantomimu, zahrát scénku, zazpívat či jen vysvětlit co je v jejich měsíci nejdůležitější. Fantazii se meze nekladou.

Sepsané a malované plakáty pedagog uschová a vyvěsí je pro inspiraci a osvěžení paměti ve výtvarné klubovně, kde budeme s dětmi po celý rok pracovat.

Tip: Pro každý měsíc (každé dítě) můžeme připravit nabatikovanou čepičku v barvě typické pro dané období, kterou si pak děti mohou odnést domů.

2 VÝTVARNÝ PROJEKT „ ČTVERO ROČNÍCH DOB“

2.1 JARO

2.1.1 BŘEZEN

2.1.1.1 Co se skrývá v semínku?

Cíl: probudit v dětech úžas nad zázrakem přírody, kdy z malinkého semínka vyroste veliký strom, naučit děti ocenit velkou práci semínka, které se prodírá na

---

¹ RÁKOSNÍKOVÁ, J. *Hrajeme si u maminky*. Praha : Vyšehrad, 2005, s. 6, 7. ISBN 80-7021-803-7.

povrch, pochopit rozdílné vlastnosti různých druhů barev (voskovka je mastná, vodové barvy mohou být hodně tekuté a podobně).

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: tužky, čtvrtky, nůžky, barevné papíry, voskové pastelky, vodové barvy, štětce, lepidla, hrnky na vodu, hadříky, staré noviny, fén na vlasy, cd přehrávač, cd s relaxační hudbou, podložky pro odpočívání.

Motivace: Pedagog se ptá dětí např. Jaké znáte rostlinky? Kdo má doma zahrádku? Jaké si ní pěstujete květiny či stromky? Jak jsou asi tak vaše rostlinky staré? Jak se vlastně objevily na záhonku?

Relaxace s rozvíčkou: Děti odpočívají na spacích podložkách v sále. Pedagog pustí tlumeně vybranou relaxační hudbu a vypráví dětem o semínku. Děti se uvolní, lehnou si do jim příjemné polohy, zavřou oči a představují si, že jsou semínko, které spí pod zemí. Je tady pěkně teploučko, naprostá tma a bezpečí. Semínko spí a odpočívá, sbírá síly, aby mohlo růst. V této fázi dá vedoucí dětem krátký volný prostor, aby si samy zkusily představit o čem se semínku může zdát. Semínka sní a po chvíli je polechtá první sluneční paprsek, který pronikl až pod zem. Děti- semínka se pomalu probouzejí, protahují a otvírají oči. Poté začnou na bobečku vystrkovat prstíky- výhonky ze země, zvedají se a rostou a rostou stále výš, rozpínají se do šířky až je z nich veliký strom, který natahuje své větve- ruce za sluncem a jeho listy- prstíky se třepotají ve větru. V tomto místě pedagog relaxaci nenásilně ukončí a plynule přejde k další činnosti. S dětmi se posadíme do kruhu a povídáme si o tom jak se cítily jako semínko, co se jim zdálo a jakou musí dát křehkému semínku práci dostat se na povrch.

Výtvarná činnost: *Plastická kresba voskovými pastelkami a vodovými barvami*

Děti si tužkou na čtvrtku nakreslí tvar svého semínka a pak ho vystříhnou. Voskovkami do semínka nakreslí vše o čem si myslí, že se v něm může skrývat. Na voskovky důkladně tlačíme. Když máme hotovou kresbu v semínku, přetřeme masné voskovky vybranou vodovou barvou. Na masné voskovky barva nepřilne a vosková kresba nám pak plasticky vystoupí z obrázku podobně jako vylézá semínko ze země.

Až obrázky oschnou nalepíme je na barevné papíry a připevníme na stěnu místnosti co nejbližší k zemi jako opravdová semínka.

Tip: Dětem lze ponechat při relaxaci také prostor třeba pro vybrání toho jakým stromem chtějí být nebo do relaxace přidat další aktivity na rozhýbání jako je pučení pupenů (děti otvírají a zavírají dlaně), kvetení (děti se usmívají), deštík (děti se jemně otrásají po celém těle, jako když po listí stékají kapky) nebo vichřici (děti se ohýbají do všech stran až k zemi).

2.1.1.2 První květinčky

Cíl: seznámit děti s prvními jarními květinčkami, propojit různé druhy materiálů, poznávání přirozeného prostředí jednotlivých jarních rostlin.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, sál s vhodnou barevnou výzdobou, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: bílé čtvrtky, lepidla, nůžky, odstrižky látek, vlny, barevné a krepové papíry

Motivace: četba básně: *Jaro*² a básně *Sněžěnka podsněžník*³ (viz Příloha II)

S dětmi si povídáme o všech jarních květinách, které znají. Vysvětlujeme si jak vypadají, jak se jmenují a jakou mají barvu. Aby si je děti snáze zapamatovaly, zahrajeme si s nimi jednoduchou hru na zahradníka.

Hra na zahradníka: Děti se v sále posadí do kruhu, pedagog chodí okolo nich a říká zahajovací větu: „ *Já jsem malý zahradníček, vysadil jsem sad z kytíček. Je jich tady moc a moc a tak prosím o pomoc*“. Po této větě řekne dětem jméno květiny, kterou hledá. Na tento povel se děti rozběhnou po prostoru a snaží se najít barvu, kterou květ řečené květiny má a chytit se jí. Pedagog běhá mezi dětmi a chytá ty, které se drží špatné barvy nebo se nedrží vůbec. Takto chycené děti postupně vypadávají. Poslední dítě vítězí a v dalším kole se stává samo zahradníkem a hra se znovu opakuje. Takto můžeme pokračovat, dokud děti hra baví. Tato hra je ve své podstatě obdobou hry „ *Pan čáp ztratil čepičku*“, protože je ale takto obměněna, baví děti více než její klasická podoba.

Výtvarná činnost: *Koláž*

S dětmi si v klubovně vytvoříme koláže z papírů, látek a vlny, které budou představovat naše jarní květiny. Každé dítě dostane čtvrtku formátu A4, vysvětlíme jim nejen zadání, ale také co to vlastně koláž je a pak už děti necháme volně pracovat na znázornění květiny, která je jim nejsympatičtější.

Tip: Za pěkného počasí vezmeme děti i s jejich obrázky na procházku. Děti venku zkusí najít svou kytičku a porovnat ji s obrázkem. Pozorně si s dětmi budeme všimnout také toho, v jakém prostředí naše květiny rostou.

---

² HRUBÍN, F., TRNKA, J. *Špalíček veršů a pohádek*.. 5. vydání. Praha : Albatros, 1983, s. 41. ISBN - neuvedeno.

³ KAPLICKÁ, J. *Kytice, kytky, kytičky*. Praha : Albatros, 1986, s. 8. ISBN- neuvedeno.

Pokud nám počasí nepřeje, vytvoříme si vlastní kousek přírody v některém koutě místnosti a to z materiálů, které máme zrovna k dispozici jako bývají například kousky papírů a látek nebo zbytky přírodnin.

Do našeho koutku přírody umístíme všechny vytvořené obrázky.

2.1.1.3 Přilétají vlaštovičky

Cíl: seznámení dětí s novou výtvarnou technikou, procvičení jemné motoriky, rozeznávání hlasivek a masky mimických svalů, podpora paměti.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: cd přehrávač a cd písni Návrat, čtvrtky formátu A3, barevné papíry formátu A3, lepidla, tužky, voskové pastelky, štětce, černá tuš, fén na vlasy, kelímky na vodu, staré noviny, hadříky, nůžky, redispera a násadky, různě silné hřebíky a jehly, špejle, napínáčky, tenký rybářský vlasec nebo struna a předem připravené šablony vlaštovek.

Motivace: Poslech písně: *Návrat*⁴ (viz Příloha III)

S dětmi se přesuneme do sálu. Pedagog nechá dětem poslechnout píseň Návrat od Jiřího Pavlici. Po poslechu si děti vyzkouší zpívat jako vlaštovičky. Pokoušíme se švitořit, čířikat a podobně. Používáme hlásky: š, č, a poté slabiky: či, ři, ši, vi, švi, šu, ša, ča a jejich libovolné kombinace. Až si děti vyberou pro ně nejvhodnější způsob švitoření, přehraje pedagog píseň znovu. Děti se přitom pokoušejí svým švitořením vytvořit písni vhodné pozadí ladící s její melodií.

---

⁴ RÁKOSNÍKOVÁ, J. *Hrajeme si u maminky*. Praha : Vyšehrad, 2005, s. 39. ISBN 80-7021-803-7.

Pro ozvláštnění, zkusíme také nechat děti vymyslet úplně nový ptačí jazyk, který pak stejným způsobem zkombinujeme s písni.

Po ukončení této části aktivity si s dětmi popovídáme o to , která verze se nám líbila více a proč.

Na závěr této motivační části přečte pedagog dětem báseň Vlaštovičky táhnou a děti se naučí její první sloku.

Sloku si společně s dětmi všichni zarecitujeme. Děti mohou recitaci doprovázet pohybem vystihujícím obsah recitované sloky.

Výtvarná činnost: Proškrabávání tuše

Děti si celou čtvrtku pomalují voskovými pastelkami v dostatečně silné vrstvě a tak aby byla celá plocha čtvrtky zabarvená, poté stejným způsobem namalují i druhou stranu. Celou čtvrtku potom natřou černou tuší a opatrně ji osuší fénem, to samé udělají i z druhé strany.

Na takto připravenou čtvrtku děti nakreslí tužkou různě velké vlaštovičky, nebo použijí k obkreslení připravené šablony. Vlaštovičky ze čtvrtky vystříhneme nůžkami a pak do tuše pomocí redispera, hřebíků nebo jehel vyškrabujeme jednotlivé detaily vlaštoviček jako jsou očka, zobáček, peříčka a tak dále.

Hotové vlaštovičky, propíchneme v horní části jehlou a na každou upevníme vlasec.

Každému dítěti dáme dvě špejle, na jejichž konce přiváží děti po jedné vlaštovce na různě dlouhých vlascích.

Pro každé dítě naměříme asi 30cm dlouhý kus vlasce, na jeho jednom konci uváží děti smyčku.Pod smyčku připevní na vlasec první špejli s vlaštovkami. Asi 3-5 centimetrů pod ni se stejným způsobem připevní druhá.Na konec vlasce upevníme pátou vlaštovku. Takto vzniklý mobil připevníme za smyčku napínáčkem ke stropu místnosti nebo si ho děti mohou doma přivázat pod nástropní svítidlo ve svém pokoji.

Vlaštovky se při sebemenším zavanutí vzduchu krásně pohybují. Visí-li navíc pod rozsvíceným světlem, vrhají krásné pohyblivé stíny po celé místnosti a zdá se tak, že je v pokoji ptáčků mnohem víc.

Zbylé vlašťovky navlečeme na vlasce a na konci každého uděláme smyčku. Pokud máme možnost, pověsíme tyto vlašťovky na vyhlédnutý strom. Pokud ne, zavěsíme je také ke stropu klubovny.

Tip: Odřezky čtvrtek můžeme ještě s dětmi využít a nalepit je jako skládačku na barevné papíry tak, aby vynikly vystříhané otvory ve tvaru vlašťovek. Od začátku práce proto dáváme pozor, aby se dětem vystříhané kousky z jejich čtvrtek nepomíchaly.

2.1.1.4 Na svatého Bedřicha slunko teplem zadýchá.

Cíl: přiblížit dětem pranostiku a svatém Bedřichu, pochopení důležitosti slunce a toho, jak velkou práci dělá, procvičení motoriky, trénink dechu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: bílý hedvábný papír, 4 kuželky, barvy na porcelán a keramiku, kontury na porcelán nebo keramiku, štětce, lepidlo, hadříky, hrnky na vodu, čtvrtky formátu A3, malé světlé dlaždičky o rozměrech asi 5 x 5 centimetrů (pro každé dítě alespoň 9 kusů), fén na vlasy, elektrická trouba na pečení.

Motivace: Pedagog dětem vysvětlí, že i když jarní paprsky už mají větší sílu než v zimě, přesto neroztaje všechen sníh najednou. I když se ze začátku může projevit matejská obleva, tak často během března ještě občas mohou přijít sněhové kalamity a všechna práce sluníčka začíná nanovo.

Každé dítě dostane hedvábný papír a trháním a mačkáním z něj vytvoří několik papírových (sněhových) kuliček. Všechny kuličky nasypeme v sále na jednu hromadu a vyzkoušíme, jak moc se sluníčko nadře při rozpouštění sněhu na jaře.

Děti se postaví do kruhu okolo sněhové hromady a společným foukáním ze vzdálenosti přibližně 20 centimetrů se pokouší rozehnat kuličky do všech stran. Nesmí si ovšem pomáhat rukama, používají jen svůj dech.

Stejnou techniku opakujeme, když rozdělíme děti do čtyř družstev, každému družstvu dáme čtvrtinu hromady kuliček a děti v družstvu se pokouší svoji část sněhu dofoukat až k cíli vyznačenému kuželkou.

Výtvarná činnost: *Malba na porcelán*

S dětmi si z dlaždiček vytvoříme puzzle. Každé dítě dostane 9 dlaždiček. Tyto dlaždičky si ve třech řadách po třech kusech nalepí na čtvrtku, aby se zamezilo případnému posouvání dlaždiček při práci. Na dlaždičky si děti konturami nakreslí svůj obrázek s jarní tematikou a osuší ho fénem, obrázek potom vybarví barvami na porcelán a znovu osuší fénem. Dlaždičky pak opatrně odlepí od podkladu a zamíchají. Děti si ve dvojicích vymění své vyrobené puzzle a zkusí složit ta kamarádova.

Do další schůzky dětem vypálíme jejich dlaždičky v elektrické troubě 30 minut při 160 stupních. Mohou si tak odnést domů pěkný dárek.

Tip: Vyhněte se nevypalovacím barvám na keramiku, hlavně těm, u kterých je nutné používat speciální ředidla. Tyto barvy velmi nepříjemně čpí a pořizovací cena ředidla, ve kterém se musí prát štětce i vše ostatní, není nejnižší.

U barev vypalovacích toto ředidlo zcela snadno nahradí voda, poněvadž jsou netoxické a vodou ředitelné. Většinou se hodí i pro použití do mikrovlnné trouby, protože neobsahují kovy, což zvláště oceníte při malování na hrnky, talíře nebo jiné porcelánové či skleněné nádoby. U některých výrobců můžete dokonce vybírat ze dvou variant. Jsou to barvy neprůhledné nebo naopak transparentní, které jsou vhodné zejména pro malování skla.

2.1.2 DUBEN

2.1.2.1 Velikonoční svátky

Cíl: poznat zblízka některé velikonoční zvyky a tradice a vyzkoušet si je v praxi, naučit děti uplést copánek a uvázat mašličku.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: větší nádoba na vodu, pedig den předem namočený do vody, zahradnické nůžky, provázek, barevné stuhy, bílá nebo světlá vajíčka, voskové pastelky, včelí vosk, hliníkové lžice, sklenice od kompotů, písek, čajové svíčky, hadříky, tužky, špendlíky s větší skleněnou hlavičkou, sirky.

Motivace: S dětmi si popovídáme o typických zvycích a tradicích Velikonoc a o jejich významu.

Výtvarná činnost: *Pedigové pomlázky a voskovaná vajíčka*

Výroba pomlázek:

Z připraveného pedigu si děti nastříhají tři stejně dlouhé proutky, které na jednom konci sváží provázkem. Z nich děti spletou za pomoci pedagoga copánek a ukončí stejným způsobem jako počátek. Konec za který budeme pomlázku držet, ovineme stužkou. Vršek pomlázky ozdobíme mašličkou ze stužky.

Zdobení vajíček: *(viz Příloha XVIII)*

Do sklenic napěchujeme písek. Lžící ohneme v jejím krčku do pravého úhlu a za rukojeť ji zapícháme asi do dvou třetin do sklenice s pískem. Pod lžící postavíme

svíčku a zapálíme ji. Ve lžici rozpustíme jednu barvu voskovky a přidáme kousek včelího vosku. Do konce tužky zabodneme vždy po jednom špendlíku. Takto upravený špendlík, namáčíme do barevného vosku a rychle nanášíme na vajíčko směrem shora dolů či ze středu ven. Na vajíčku se nám vytváří čárky ve tvaru kapičky. střídáním barev vytváříme krásné vzory.

Tip: Pro děti je vhodné použít raději vařená vejce, protože nejsou tak křehká.

Z bezpečnostních důvodů nedávejte dětem při práci volné rukávy ani jim nenechávejte holé ruce. Hrozí riziko popálení nebo zapálení oděvu. Ideální je rukáv s pevným nápletem okolo zápěstí. Stejně tak není od věci svázat dlouhé vlasy do copu nebo culíku.

2.1.2.2 Na svatého Jiří vylézají z děr hadi a štíři

Cíl: seznámení s pranostikou a svatým Jiřím, podpora kreativity a fantazie, zlepšení koordinace.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: kuličky, korálky, tužky, knoflíky a další předměty, se kterými se dá koulet, provázky, temperové barvy, štětce, noviny, čtvrtky formátu A3, krabice od bot, pečící plechy, svázané balíky novin jako zátěž, bílý balící papír, nůžky, kolíčky, několik ukázek již hotové techniky.

Motivace: Pedagog si předem připraví několik obrázků vytvořených touto technikou. Obrázky pak ukáže dětem a nechá je přemýšlet, co všechno by mohly

představovat (hadí cestičky, výhonky rostlin, křídla, květiny) a veškeré nápady dětí pedagog zapíše, pak s nimi tuto techniku vyzkoušíme.

Výtvarná činnost: *Obrázky malované provázkem (viz Příloha XIX) a korálky*

Kuličky , tužky, knoflíky a další předměty položíme na noviny a natřeme je temperovými barvami. Plechy a krabice vyložíme balícím papírem a předměty do nich vložíme. Pak děti pohybují krabicí či plechem do stran a vytváří tak hadí a ještěřčí pěšinky.

Tuto činnost mohou děti dělat cíleně, kdy se snaží, aby se předmět dokutálel, přesně tam, kam ho chtějí dostat, nebo naopak spontánně, kdy krabici přikryjeme víkem a s předměty uvnitř prostě zatřepeme.

Po otevření nás čeká překvapení v podobě nečekaného obrázku.

Podobnou techniku použijeme i při malování provázkem.

Děti si ustříhnou asi půl metru dlouhý provázek, který nabarví jednou nebo více barvami. Ten pak v různých kličkách poskládají na čtvrtku, tak, aby jeho nenabarvený konec přesahoval za její okraj. Další čtvrtkou obrázek zakryjí a položí na ni plech a na něj svazek novin. Z pod takto zatíženého obrázku tahá dítě provázek různými směry. Když plech odklopíme a zvedneme čtvrtku, získáme tak dva podobné abstraktní obrázky.

Všechny obrázky naskládáme po obvodu sálu. Postupně dětem čteme jejich nápady zapsané v motivační části a děti hledají, který obrázek je danému nápadu nejpodobnější.

Tip: Pokud pracujete s menšími dětmi, tak jako nejlepší zátěž doporučuji na obrázek vždy jedno dítě zlehka posadit nebo nechat přikleknout. Pokud se děti takto střídají ve dvojicích, mají z toho velkou legraci a moc je lisování baví.

2.1.2.3 Jarní deštěk

Cíl: propojení hudby a pohybu, rozvoj hudebně pohybového vyjadřování.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: fén na vlasy, textilní barvy nezažehlovací, staré jednobarevné nebo světlé deštníky, štětce, hrnky na vodu, hadříky, cd přehrávač, cd s mixem vhodné hudby.

Motivace: Děti se v sále rozestoupí do prostoru, pedagog použít mix hudby (pomalé, živé), předvádí pohyby a zvuky, které po něm děti opakuji a vysvětluje, co právě představuje.

Nejprve jsme malá kapička (děti sedí na boběčku a jedním prstem dělají ťuk, ťuk do podlahy) pak jsme větší kapka (stále sedíme na boběčku, pleskáme o zem celou dlaní. Můžeme tleskat i o druhou dlaň nebo o dlaň kamarádovu). Stáváme se mírným deštěkem (stoupneme si, třepeme prstíky a tiše šumíme). Deštěk postupně zesiluje (zesilujeme šumění hlasů, třepeme celýma rukama kolem dokola). Postupně dešť utichá, až je z nás zase jen malá kapka vody v trávě (sedíme na boběčku úplně tiše, hlavu přikrytou rukama).

Výtvarná činnost: *Malování na deštníky*

Aby nám jarní deštěk nenapršel za krk, namalujeme si deštníky, které si děti přinesly. Použijeme textilní nezažehlovací barvy zředěné vodou v poměru asi osm dílů barvy a dva díly vody. Na deštníky malujeme jako na papír, barvy nanášíme jak se nám líbí, jen každý ornament hned po dokončení usušíme fénem. Deštníky necháme nejlépe do druhého dne proschnout.

Tip: Pozor, některé barvy jsou už dost tekuté v originálním balení, záleží na výrobci. Barvy musí být natolik husté, aby nestékaly z deštníku a dobře kryly, ale dost tekuté na to, aby se při jeho složení nelámaly nebo neloupaly. Z tohoto důvodu je také nutné nenanášet barvy v příliš silné vrstvě. Proto doporučuji tuto techniku a vhodné naředění barev předem vyzkoušet.

2.1.2.4 Mlád'átka

Cíl: nadchnout děti pro zázraky přírody, vyvolat úžas nad zázrakem zrození, dát dětem možnost vidět některá mlád'átka naživo.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: hospodářství nebo farma v blízkém okolí, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: dětské piškoty, bílá čokoláda, plochá párátka, tužky, nůžky, červený papír, celé koření hřebíček, hrnec, elektrický vaříč, nové čisté ploché štětce.

Motivace: Půjdeme se s dětmi podívat na kuřátka, kachňátka, housátka a malé králíčky do blízkého hospodářství, kde budou mít děti možnost si mlád'ata prohlédnout v jejich přirozeném prostředí a zblízka se s nimi seznámit.

Výtvarná činnost: *Výroba piškotových kuřátek*

S dětmi vyrobíme roztomilá kuřátka z piškotů a ještě si při tom zamlsáme.

Každé dítě dostane pět piškotů. Dva položí plochou stranou nahoru těsně vedle sebe a natře je štětcem namočeným v rozehráté bílé čokoládě. Pak středy piškotů položí ploché párátko tak, aby oba piškoty spojilo a z jedné strany vykukovala

jeho špička. Párátko přiklopíme dalšími dvěma piškoty. Takto vytvoříme tělo kuřete. Poslední piškot poslouží jako podstavec, do kterého zabodneme připravené kuře a pro jistotu ještě přilepíme čokoládou. Z červeného papíru vystříháme křídla a zobáček kuřete a přilepíme je čokoládou na piškoty. Dva stejně velké hřebíčky (koření) zapícheme kuřátku místo očí. Zbytek dobrot mohou děti sníst a kuřátko si odnést domů pro radost.

Tip: Piškot sloužící jako podstavec kuřátka můžeme nahradit větší slepovanou kulatou sušenkou a na ni přilepit čokoládou barevné lentilky jako vajíčka nebo kousky želatinových bonbonů na ozdobu.

2.1.3 KVĚTEN

2.1.3.1 Naše jabloň vykvetla

Cíl: poznat zjara kvetoucí stromy a rozlišit stromy ovocné, naučit děti kombinovat výtvarné techniky, pochopení pranostiky o ledových mužích.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: molitan, nůžky, štětce, pastelky, čtvrtky formátu A3 a A4, temperové barvy, mističky, botanické atlasy stromů, mraznička.

Motivace: S dětmi vyrazíme na vycházku do přírody. Dobře si všimáme všech kvetoucích stromů a keřů. Jakou mají květy barvu, zda rostou současně s listy. Jak vypadají pupeny stromů. Podle obrázkového atlasu určí děti druh stromu. Pedagog si povídá s dětmi o tom, co by se stalo s květy při příchodu ledových

mužů a tím i mrazu. Několik květů si utrhneme a dáme je do příští schůzky do mrazničky. Na příští schůzce si zkontrolujeme, co s květy provedl mráz.

Výtvarná činnost: *Květy malované molitanem*

Každé dítě, dostane čtvrtku formátu A4, na kterou nakreslí pastelkami podle obrázkového atlasu větvičku vybraného stromu. Květy na ní vytvoří tak, že ustřižený kousek molitanu namáčí do rozmíchaných barev a snaží se naznačit tvar květů a zachovat jejich opravdovou barvu.

Na čtvrtku formátu A3 potom děti stejným způsobem namalují stromy, které nám mráz nespálí, zde již nevěnujeme takovou pozornost detailům jako v předchozí části, ale snažíme se, aby se děti pokusily vystihnout celkový habitus stromu.

2.1.3.2 Rozkvetlá louka

Cíl: ukázat dětem způsob využití odpadových plastů z PET láhví , získat základní informace o stavbě květu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: podložky na ležení, barevné PET láhve, nůžky, hadříky, svíčky, sirky, silné a tenké dráty, kleště, korálky, tavná pistole a silikonové náboje do ní.

Motivace: Děti se pohodlně uloží v sále. Leží se zavřenýma očima. Pedagog navozuje představu louky. Je krásně teplo, ležíme a stébla nás šimrají na nohou,

cítíme vítr ve vlasech a sluneční paprsky na tváři. Pedagog dá dětem možnost vybrat si v jakého obyvatele louky se chtějí změnit a jeho očima si pak děti louku prohlížejí.

Výtvarná činnost: *Květiny z PET láhví (viz Příloha XX)*

Děti si vezmou plastové láhve , vypláchnou je a vodou zalijí květinčky a rostliny v klubovně nebo v zahradě DDM. Láhve osuší a ustříhnou jejich dno asi ve výši 5 -7 centimetrů. Ustřižené dno vystříháme směrem do středu do tvaru okvětních plátků. Ze zelené láhve si vystříháme jednoduché tvary listů. Okraje listů a květu si děti opatrně nahřejí nad plamínkem svíčky tak, aby se jejich ostré hrany teplem trochu zaoblily a zkroutily. Stejným způsobem můžeme vytvarovat i ostatní rovné plochy květu a listů. Květina pak působí plasticky a opravdověji.

Ze silného drátu vytvarujeme stonek, který na horním konci zatočíme do ploché spirály. To nám později usnadní přilepení květu. Na tenký drát navlečeme korálky a vytvarujeme z něj tyčinky a pestíky květu a pak je pomocí tavné pistole vlepíme do jeho středu. Na stonek přilepíme listy a květ a můžeme se těšit z květiny, která vypadá jako skleněná. Stejným způsobem mohou děti zkusit vytvářet květiny i z jednotlivých dílů a lepit je po jednom na připravený okvětní kalich.

Hotové květinčky dáme do skleněných váz a ozdobíme jimi klubovnu.

Tip: Silikonového lepidla nedáváme do květu mnoho, je příliš těžký a ohýbá drátěný stonek k zemi.

Velmi pěkně také působí květinčky zavěšené na tenkém rybářském vlasci v okně, zvláště pokud svítí slunce.

2.1.3.3 Jarní klobouk- návrh

Cíl: shrnutí informací o jaru, podpora fantazie a kreativity, rozvoj hmatu- umožnit hmatový zážitek matlání.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: papíry formátu A4, arch balicího papíru, pastelky, větší kulaté misky nebo jiné nádoby tvarem podobné dýnku klobouku, mastný krém, potravinová fólie, tekuté lepidlo na tapety, noviny, staré hrnce nebo pekáče.

Motivace: Pedagog se posadí s dětmi v sále do kruhu. Připomene dětem, co slíbili všichni paní Přírodě a vysvětlí, že začneme s výrobou jejího jarního klobouku.

Každé dítě postupně poví jednu věc o jaru, kterou se během schůzek dozvědělo.

Takto pokračujeme až do vyčerpání všech nápadů. Pedagog si nápady průběžně zapisuje na velký arch papíru, ten pak dětem vyvěsí pro inspiraci v klubovně.

Výtvarná činnost: *Návrh jarního klobouku*

Každé dítě vytvoří na papír pastelkami návrh ideálního jarního klobouku pro paní Přírodu. Ze všech obrázků uděláme výstavku a spolu dětmi si vyhodnotíme ten nejkrásnější, nejbláznivější nebo nejvíce odpovídající jaru.

Děti se rozdělí do dvou skupin a začnou vytvářet dýnku budoucího klobouku.

Misku obalí potravinovou fólií, položí ji dnem vzhůru na stůl a natřou mastným krémem. Do hrnce nalijeme tekuté tapetové lepidlo. Noviny natrháme na proužky.

Děti postupně namáčejí novinové proužky do lepidla a kladou na misku směrem od středu ven a to tak, aby byla postupně celá zakrytá a proužky novin přesahovaly alespoň dva centimetry za okraj mísy na pracovní podložku (na tento okraj při další schůzce upevníme krepku klobouku). Noviny a lepidlo uhlazují rukama. Po ukončení každé vrstvy nalepí děti po obvodu mísy několik proužků kolmo na směr lepení. Kloboukový korpus se tak zpevní a děti při lepení dalších vrstvy snadno poznají místa, které ještě nenalepily. Až tímto způsobem děti

vytvoří nejméně sedm vrstev, práci ukončíme a korpusy necháme proschnout týden do příští schůzky.

2.1.3.4 Jarní klobouk- dokončení

Cíl: podpora spolupráce, vyjádření vlastního názoru, zlepšení komunikace mezi dětmi, pěstění vkusu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: papírové krabice, nůžky, tužky, tavná pistole a silikonové náboje do ní, akrylové barvy, štětce, fén na vlasy, textilní ústřížky, krepový a barevný papír, přírodniny a jakékoliv další zdobné prvky dle uvážení .

Motivace: Pedagog připomene dětem minulou schůzku, společně si znovu prohlédnou návrhy klobouků a vyjádří se k nim.

Výtvarná činnost: *Zdobení jarního klobouku*

Děti se rozdělí do skupin jako na minulé schůzce. Ještě jednou si mohou prohlédnout návrhy a domluvit se mezi sebou, jak bude klobouk jejich skupiny vypadat. Prohlédnou si materiály, které jsou k dispozici a popřemýšlí, které z nich použít na klobouk.

Z misky sejmou děti proschlý papírový korpus a odstraní z jeho vnitřku potravinovou fólii. Z papírové krabice si děti vystříhnou kruh, určující velikost klobouku, do jeho středu obkreslí tvar misky a vystříhnou ji. Hotové dýnko po obvodu polepí silikonem a na něj navlečou vytvořenou krempu. Tím je hotový

celý základ klobouku. Klobouk natřeme vybranou akrylovou barvou a osušíme fénem. Pomocí tavné pistole na něj děti nalepí vše, co na něm chtějí mít.

Tip: Pozor, silikonové lepidlo vytéká z tavné pistole velice horké. Při manipulaci s ní je nutný neustálý dohled dospělého. Pokud lepidlo někam ukápne, nepokoušejte se ho odstranit za tepla, jen ho tak rozmažete a vše zhoršíte. Počkejte až lepidlo úplně zatuhne. Pak se chová jako zmrzlá žvýkačka a jde poměrně snadno odstranit dokonce i z většiny běžných tkanin.

2.2 LÉTO

2.2.1 ČERVEN

2.2.1.1 Den dětí - malování pro radost

Cíl: zlepšení schopnosti empatie, využití vyjadřovacích schopností celého těla.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: barvy na tělo a obličej v tužkách i tekuté, štětce, kelímky na vodu, polštářky, pastelky, igelitové ubrusy, cd přehrávač, cd se zvuky české přírody a džungle, dopředu připravené fotky obličejů dětí.

Motivace: Dětem v sále pustí pedagog cd se zvuky a vyzve je ať si vyberou zvíře, a tím se zkusí stát. mohou se projevit jakkoliv chtějí, zvukem, pohybem, mimikou. Po nějaké době jejich snažení změní pedagog zadání a děti si vyberou jen jeden způsob projevu a vše se opakuje. Při další verzi dětem zadáme úkol

vybrat jen jednu část jejich těla nejvíce jim jejich zvíře připomínající a tou ať jej do zvuků ztvární.

Výtvarná činnost: *Malování na tělo*

Každé dítě dostane svou fotografii, na ní se pokusí vytvořit návrh svého nového zvířecího obličej, podle toho, jakým zvířetem při motivaci bylo. Děti si hotové obrázky ve dvojicích vymění a navzájem si podle nich namalují obličej.

V další fázi si dítě samo pomaluje do podoby zvířete tu část těla, kterou si zvolilo při motivaci.

Pomalované obličej a části těl vyfotíme a z fotografií vytvoříme výstavku.

Tip: Malování na tělo můžeme doplnit ještě o tvorbu vhodných zvířecích účesů nebo i oděvů.

Tuto aktivitu s oblibou používám i na letních táborech. Výhodou je většinou slunečné počasí a tím i to, že děti mohou pracovat venku v plavkách a získat tak větší plochu pro pomalování a navíc při výrobě oděvů zapojit i mnoho přírodních materiálů. V neposlední řadě se i focení v přírodě stává zajímavější než v klubovně na pozadí bílé zdi.

2.2.1.2 Duha

Cíl: zlepšit barevné vnímání dětí, naučit děti míchat a spojovat barvy, vyjádřit nehmotné věci pohybem.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: barevné tuše, papíry, bílé čtvrtky, barevné čtvrtky, barevné vlnité lepenky, noviny, tužky, pravítka, nůžky, 2-3 pekáče nebo jiné mělké a široké nádoby, špejle, papírové utěrky, podložky na ležení, obarvená prostěradla v barvách duhy.

Motivace: S dětmi v sále zahájíme duhovou rozcvičku. Děti si vyberou prostěradlo jehož barva se jim líbí, pak se z prostěradel pokusí složit barevné spektrum duhy tak jak opravdu existuje. Spolu s pedagogem se duhu pokoušejí oživit. Zkouší jak by se duha chovala, kdyby jí byla zima (děti vlezou pod prostěradla, roztáhnou ruce jemně s nimi třepou), jak by bylo duze ve větru (děti chytí prostěradlo za dva rohy a mírně s ním mávají), jak by duha vypadala, kdyby se jí popletly barvy (děti vytvoří nové barevné spektrum), jaká by duha byla strakatá (děti smotají vždy dvě odlišně barevná prostěradla do sebe, ve dvojicích je uchopí a točí se s nimi).

Po této rozcvičce si děti lehnou a přikryjí se prostěradly. Pedagog jim navodí atmosféru každé barvy (červená hřeje, žlutá šimrá jako paprsky slunce, modrá příjemně chladí, zelená svěže voní jako vyprané prádlo a podobně). Děti si barvy představují nejdřív jednotlivě a pak jako duhu. V duchu si barvy smíchávají, představují si z čeho by mohly být tvořené (například červená je z jahod, zelená je z malých žabiček rosniček).

Výtvarná činnost: *Mramorování papíru*

Do pekáče nalijeme vodu a počkáme až se hladina uklidní, na hladinu děti nakapají pár kapek barevné tuše a opatrně je špejlí promísí. Na hladinu pak zlehka položí bílou čtvrtku a tu v zápětí rychle zvednou za její kratší protilehlé strany. Barvy se na čtvrtku přichytí a vytvoří na ní mramorovaný vzor. Čtvrtku necháme oschnout na novinách a vyrobíme další. Z vlnité lepenky a barevných čtvrtek si než obrázky zaschnou vystříháme různě velké čtverce a obdélníky. Z usušených mramorovaných čtvrtek vystříhají děti různé tvary, které si představovaly při relaxaci a ty nalepí na připravené barevné papíry a tvary z lepenky.

Ze vzniklých obrázků připravíme výstavu, u každého si s dětmi povíme jak na nás působí a co by mohl představovat.

Tip: Místo barevných tuší můžeme použít mramorovací barvy. Jejich velkou výhodou je univerzální použití nejen na papír, ale i na sklo, kov, dřevo, plasty a další materiály. Je pouze nutné nasákavé materiály před mramorováním zalakovat, aby vznikl kýžený efekt. Velmi pěkně vypadají třeba mramorované svíčky, které můžeme po zaschnutí zapálit například na barevnou oslavu duhy.

Pozor, nevýhodou těchto barev je jejich toxicita a zápach. Musíte pracovat při otevřeném okně a veškeré skvrny čistit acetonovým ředidlem. Záleží proto na každém pedagogovi, jak zváží výhody i nevýhody této techniky.

2.2.1.3 Tričko na prázdniny

Cíl: podpora radosti z tvoření, aplikace výtvarné techniky na užité předměty, zlepšení řečového projevu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: světlá bavlněná trička, kusy starých plátěných látek na zkoušení otisků, různobarevné látky, pevné lamino fólie nebo kusy tenkého lina, tužky, nůžky, štětce, zažehlovací textilní barvy a kontury, hadříky, noviny, fén na vlasy, lžíce, špejle, hřebeny a jiná proškrabávátka.

Motivace: Četba básně: *Start do léta*⁵ (viz Příloha IV)

---

⁵ BORSKÁ, I., ŠTUKA, I. *Říkadla a šeptánky* : Praha : Albatros, 1998. s. 61- 62. ISBN 13- 809-8914/41-5.

Pedagog si s dětmi povídá, kdo jede na prázdniny, zda mají děti prázdniny rády, co budou dělat, co by se muselo stát, aby prázdniny nebyly, co by děti podnikly, kdyby měly dva roky prázdnin.

Výtvarná činnost: Monotisk (viz Příloha XXI)

Každé dítě si vezme své tričko, do kterého vloží složené noviny, aby barvy neprosákly na druhou stranu. Z lamino fólie či lina děti vystříhají libovolné tvary, kterými chtějí tričko ozdobit. Vystříhané tvary natřeme libovolnými barvami a lžící nebo jiným škrabátkem do nich vyškrábeme vzory. Děti si zkusí nejprve vytvořit otisky na kusu plátěné látky. Tak vytvoří vzorník a zjistí, jak které vzorování vypadá. Pak tiskneme na tričko. Obrázek, který vznikne bude pokaždé trochu jiný, proto se tato technika nazývá monotisk. Když mají děti monotisk hotov, dosuší ho fénem a dozdobí konturami, které také vyfénují. Potom už mohou tričko obrátit na druhou stranu a ozdobit stejným způsobem.

Když máme trička suchá, použijí je děti jako součást modelu na módní přehlídku, kterou si uspořádáme v sále. Děti vytvoří tři skupiny, ve kterých si rozdělí role moderátora, návrháře a modelek. Tričko mohou doplnit připravenými látkami a ke svému modelu vymyslí jméno a vhodný komentář, se kterým modelku a model potom představí ostatním skupinám.

Tip: Pokud nám to náš rozpočet dovolí, nakoupíme barevné smývatelné spreje na vlasy a barevné gumičky a přehlídku modelů ještě obohatíme o zajímavé účesy.

2.2.1.4 Medardova kápe- čtyřicet dní kape.

Cíl: zvládnutí kresby postavy, osvojení techniky rozmývání akvarelových pastelek, podpora rozvoje rytmiky a dramatického projevu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: hudební nástroje a jakékoliv předměty vyluzující vhodné zvuky (igelitové pytlíky, kuličky v krabici, celofánová fólie, dětská chraстítka, nafouknutý balónek naplněný rýží), akvarelové pastelky, hrnky, štětce, noviny, hadříky, čtvrtky formátu A3.

Motivace: S dětmi si povídáme o dešti a svatém Medardovi., který je považován za přímluvce suchého počasí při senoseči. Pedagog vysvětlí dětem, že není důležité zda prší přímo na svátek svatého Medarda, ale pokud se déšť objeví někdy během první poloviny června, znamená to , že tohle počasí jen tak nepřestane. A to je právě oněch čtyřicet kapajících dnů.

Děti se rozdělí do tří skupin a každá má za úkol bez mluvení, jen pomocí zvuků zahrát scénku vztahující se k tomu, co jsme si s dětmi povídali.

Vždy jedna skupina zahraje scénku ostatním a ti přemýšlejí a vysvětlují o čem scénka mohla být. Hrající skupina nakonec vysvětlí, zda měly děti pravdu a v čem se případně zmýlili. Takto se vystřídají všechny skupiny.

Výtvarná činnost: *Rozmývání akvarelových pastelek*

Na čtvrtku namaluje každé dítě akvarelovými pastelkami Medarda a jeho plášť s kapající kápí. Obrázek potom děti rozmývají štětcem namočeným ve vodě, až je Medard opravdu mokrá a trochu schovaný za deštivou clonou z barviček.

Tip: Jestli je nám počasí nakloněno a venku je dost teplo, můžeme zmoklého Medarda napodobit a déšť si přivolat v podobě bitvy s vodními pistolkami.

Obrázky Medarda můžeme také rozmývat položené na trávě poléváním ze zahradnické konve.

2.2.2 ČERVENEC

2.2.2.1 Houby, houbičky

Cíl: poznat a rozlišit nejznámější druhy hub, ukázat dětem houby v jejich přirozeném prostředí v lese, pochopit životní koloběh houby, získat úctu k přírodě.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda (les) v okolí DDM, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: bílé papíry, tužky, pastelky, čtvrtky, lepidlo, přírodniny, nůžky, barevný atlas hub, víka od papírových krabic.

Motivace: Četba básně: *Hříbek*⁶ (viz Příloha V)

S dětmi vyrazíme do lesa a hledáme houby, pokud nějakou najdeme, pozorně si ji prohlédneme. Zjistíme v jakém roste prostředí, pokusíme se ji s atlasem určit. Během cesty si povídáme o tom, jak houba vzniká, roste, co se sní stane, když zůstane v lese a zestárne.

Na vycházce sbírají děti větve, listí jehličí, mech a další lesní přírodniny.

Výtvarná činnost: *Kresba tužkou a pastelkami*

Děti si v klubovně vezmou papíry, v atlase vyhledají obrázky houby, kterou chtějí kreslit. Nejprve pracují tužkou, později kresbu dobarví pastelkami. Snaží se zachytit detaily a podstatné rozlišovací znaky. Děti pracují samostatně, aby nikdo neviděl jakou houbu kreslí ostatní. Na závěr hotové houby vystříháme a

---

⁶ HRUBÍN, F., TRNKA, J. *Špalíček veršů a pohádek*.. 5. vyd. Praha : Albatros, 1983, s. 33. ISBN - neuvedeno.

nalepíme na čtvrtku, kterou umístíme do víka od krabice, kde si děti z donesených přírodnin vytvořily pro houbu její přirozené prostředí. Víka rozložíme po zemi a očíslujeme je. Dětem pak uspořádáme poznávací soutěž hub. Vyhlásíme vítěze, který jich pozná nejvíc a také autora houby, která je nejvíce podobná skutečnosti.

2.2.2.2 Včelky a motýlci

Cíl: poznání života hmyzu, zlepšení jemné motoriky, využití odpadových materiálů

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: dráty, kleště, staré barevné silonky, barevné dýmkové čističe, tavná pistole a silikonové náboje, provázek, barevné obrázky motýlů a včel.

Motivace: Četba básně: *Včely*⁷ (viz Příloha VI)

Výtvarná činnost: Děti si prohlédnou obrázky včel a motýlů, které mají k dispozici. Nastříhají kousky drátů, spojí konce každého z nich zatočením do sebe až vznikne tvar kapky, ze kterého vytvarují křídlo. Křídla přetáhnou děti nastříhanými kousky silone a v místě spojení drátů upevní provázkem.

Z dýmkového čističe vytvarují děti tělíčko, hlavu a nožičky. na tělíčko tavnou pistolí přilepí křídla.

---

⁷ NECHVÁTAL, F. *V mámině náručí*. Praha : Albatros, 1975, s. 53. ISBN – neuvedeno.

Tip: Zesponu tělíčka můžeme přilepit zavírací špendlík pro možné připevnění motýlka nebo včelky na záclonu, oblečení nebo batoh.

2.2.2.3 Letní bouřka

Cíl: vybití přebytečné nahromaděné energie, uvolnění mysli, expresivní výtvarné vyjádření.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí:sál, zahrada nebo prostranství s rovným terénem a několika stromy

Pomůcky a vybavení: igelitové pytlíky, balónky, mycí houby, hadříky, temperové barvy ve větším balení, kbelíky, igelitové plachty, dvě dřevěné desky alespoň o rozměru 2 x 2 metry, Trychtýř, napínáčky, hrnky na nalévání barev, šipky s kovovými hroty, archy balícího papíru přibližně o rozměrech desek, podložky na ležení, cd přehrávač, cd s písní Bouřka

Motivace: Poslech písně: *Bouřka*⁸ (viz Příloha VII)

Děti leží se zavřenýma očima a poslouchají píseň Bouřka od Jiřího Pavlici.

Výtvarná činnost: Na trávníku rozprostřeme igelitové plachty a na ně postavíme dřevěné desky tak, aby byly stabilní. Na desky připevníme balící papíry. Temperové barvy rozředíme vodou a děti jimi naplní balónky, které připevní pomocí napínáček různě do prostoru na deskách. Pak z bezpečné vzdálenosti, házejí šípkami a balonky tak propichují. Barvy, se rozprsknou na všechny strany a vytvářejí tím bouřkový obraz. Zbytky balonků sundáme z obrazu a obraz dáme schnout na trávník dále od místa našeho tvoření.

---

⁸ RÁKOSNÍKOVÁ, J. *Hrajeme si u maminky*. Praha : Vyšehrad, 2005, s. 67. ISBN 80-7021-803-7.

Stejnou techniku zopakujeme s igelitovými pytlíky a poté porovnááme s prvním obrazem a zkoumáme, zda je při použití jiných obalů, znát na obrazech rozdíl. Podobným stylem používáme mycí houby, které ale do barev namáčíme a různými způsoby házíme proti desce (zprudka, zdola, obloukem).

Tip: Podaří-li se nám najít vyvýšené místo, můžeme desku také položit a mycí houby a igelitové pytlíky na ni z výšky házet. Dětem se velmi líbí mlaskavý zvuk, který věci při dopadu vydávají a z výšky se nám navíc naskýtá skvělý výhled na naše dílo.

2.2.2.4 Svatá Markyta vede žence do žita

Cíl: seznámení s cestou obilí až na náš stůl, pochopení pranostiky a důležitosti zemědělství, rozpoznání jednotlivých druhů obilí.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: kulaté papírové krabičky od sýrů, různé druhy těstovin (hlavně děravé), lepidlo, akrylové barvy, celé nové koření, pepř a hřebíček, štětce, kelímky, fén na vlasy, tenký vlasec, jehly, nůžky, klobouková gumička, barevné dřevěné korálky, hrnec, kousky látek, sporák, barevné obrázky obilí rozstříhané na kusy, několik klasů žita, pšenice ječmene a ovsu, koláčky pro vítěznou skupinu

Motivace: Děti v sále rozdělíme do čtyř skupin, každé z nich dá pedagog jeden rozstříhaný obrázek a vyzve skupiny, ať ho složí a poté správně přiřadí k vzorkům obilí rozmístěným po sále a označeným názvem. Skupině, která bude první rozdá pedagog koláčky.

Pedagog si s dětmi popovídá o tom, jak obilí roste a do čeho všeho se používá. Vysvětlí dětem, že svatá Markyta se přimlouvala za splnění přání všem zemědělcům. Když bylo před jejím svátkem pěkné počasí začínaly v té době žně a pokud se obilí sklídilo bezpečně do stodol, bylo tak zajištěno, že lidé budou mít celý příští rok co jíst.

Výtvarná činnost: *Krabička a šperky z těstovin*

Vnitřek papírové krabičky děti vymažou lepidlem a vyloží látkou. Zavřenou krabičku natrou vybranou akrylovou barvou a nechají zaschnout. Mezitím si mohou připravit šperky do krabičky.

Pedagog předem povaří v hrnci s vodou koření, aby změklo a dalo se snadno navléci pomocí jehly na vlasec.

Děti navlékají na vlasec nebo na kloboukovou tenkou gumičku střídavě koření, těstoviny a korálky. Vytváří tak náramky a náhrdelníky, které ukončí prostým svázáním jejich konců na uzel.

Na zaschlou krabičku nalepíme zbylé těstoviny a koření pro ozdobu. Do krabičky si děti uloží své šperky.

Tip: Velmi oblíbené jsou mezi dětmi také barevné těstoviny v netradičních tvarech jako jsou třeba špenátové nebo rajčatové farfalle- motýlci, které jsou dnes již běžně k dostání ve většině supermarketů.

Velkou oblibu u dětí získaly také těstoviny nastříbřené či pozlacené sprejem na ozdoby. Ty zvláště doporučuji pro výrobu řetězů na vánoční stromeček spolu s hotovým popcornem.

2.2.3 SRPEN

2.2.3.1 Příroda u rybníka

Cíl: poznávání rostlin a zvířat žijících u rybníka, reliéfní tvorba, podpora týmové práce a komunikace mezi členy skupiny, poučení dětí o správném sběru hmyzu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: rybník a jeho přilehlé okolí

Pomůcky a vybavení: gáza, lepidla ve špalíčku, lak ve spreji, barevné křídly, nůžky, čtvrtky formátu A2, sít'ky na hmyz, skleničky s víčky

Motivace: S dětmi si uděláme výlet k rybníku a vezmeme s sebou všechny pomůcky. U rybníka pedagog vysvětlí dětem, jak správně chytat hmyz do sít' a jak ho přendat do sklenky, abychom mu neublížili. Všechn hmyz, který děti najdou si dobře prohlédnou.

Výtvarná činnost: *Kombinovaná technika- gáza barvená křídou*

Děti rozdělíme do tří skupin, Každá skupina se pokusí na své čtvrtce vytvořit rybník se všemi jeho obyvateli a celým okolím. Gázu děti nastříhají a nalepí do prostoru rybníka. Až lepidlo zaschne dobarví gázu křídami, které rozmažou prsty. Rybník na obrázku tak získá hloubku a jeho hladina bude působit jako zvlněná. Do a okolo rybníka děti dokreslí jeho okolí a živočichy v něm žijící.

Po skončení práce všechna zvířata opatrně vypustíme na místě, kde jsme je chytili. Obrázky přelakujeme, abychom předešli jejich poškození a rozmazání.

Jestli bude dostatečně teplo, můžeme se za odměnu i vykoupat.

Tip: Do obrázků rybníka mohou děti také dolepit přírodniny, které u něj najdou.

2.2.3.2 Od svatého Bartoloměje slunce již tolik nehřeje

Cíl: uvolnění ruky, získání pozitivní energie, psychický odpočinek, zvládnutí nové výtvarné techniky.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: klovatina, štětce, barevné voskovky, staré struhadlo, hrnky na vodu, hadříky, kbelíky.

Motivace: *Relaxace o sluníčku*

Děti se posadí v sále do kroužku, zkříží nohy do tureckého sedu, mírně ohnou záda, povolí krční a zádové svaly. Oči mají zavřené a snaží se rovnoměrně dýchat. Pedagog je doprovází slovem. Děti si představují, že usínají a že se jim zdá krásný sen o tom, jak se s nimi spřátelilo sluníčko. To je šimrá na obličej, hladí je paprsky po vlasech, hřeje po celém těle. Dětem je krásně teplo, cítí se být v klidu a bezpečí. Než se s nimi sluníčko rozloučí dostanou od něj všichni dárek. Dárkem je maličkaté sluníčko schované v bříšku, které je krásně hřeje po celém těle. Děti vědí, že s takovým sluníčkem se nemusejí ničeho bát a že si ho mohou vždy znovu přivolat na pomoc. Pedagog děti pomalu probudí a připraví je na další činnost.

Výtvarná činnost: Každé dítě si na čtvrtku namaluje své sluníčko- pomocníčka. Štětcem namočeným v klovatině lehce načrtne kruh a od něj husté vlnité paprsky. Pak, stále klovatinou, domaluje detaily. Děti nastrouhají voskovky, kterými chtějí sluníčko vybarvit. Když klovatina zaschne, posypou sluníčko nastrouhanou voskovkou a prsty ji vetřou do sluníčka.

Postupně se všechny děti vystřídají u umývadla nebo kbelíku s vodou a ze čtvrtky zde klovatinu vymyjí, aby na ně sluníčko vesele vykouklo z voskované plochy.

Hotová sluníčka si vylepíme do oken.

2.2.3.3 Letní klobouk- návrh

Cíl: shrnutí informací o jaru, čichový zážitek z aromaterapie.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: papíry formátu A4, arch balicího papíru, pastelky, větší kulaté misky nebo jiné nádoby tvarem podobné dýnku klobouku, mastný krém, potravinová fólie, tekuté lepidlo na tapety, noviny, staré hrnce nebo pekáče, lahvičky s vonnými oleji a papírové kapesníčky.

Motivace:

Motivace: Pedagog se posadí s dětmi v sále do kruhu. Znovu připomene dětem proč klobouky vyrábíme. Každé dítě postupně poví jednu věc o létu, kterou se během schůzek dozvěděl. Takto pokračujeme až do vyčerpání všech nápadů. Pedagog si nápady průběžně zapisuje na velký arch papíru, ten pak dětem vyvěsí pro inspiraci v klubovně. Pedagog se ptá dětí jaká vůně se jim vybaví, když se řekne léto. Potom dá po kruhu kolovat očíslované kapesníčky s pár kapkami různých vůní. Děti je se zavřenýma očima očíhají a poté vyberou jednu z nich jako vůni léta.

Výtvarná činnost: *Návrh letního klobouku*

Každé dítě vytvoří na papír pastelkami návrh ideálního letního klobouku pro paní Přírodu. Ze všech obrázků uděláme výstavku a spolu dětmi si klobouky zhodnotíme.

Děti se rozdělí do dvou skupin a začnou vytvářet dýnko budoucího klobouku. Postup je stejný jako u klobouku jarního, jen do lepidla na tapety přidáme několik kapek námi vybrané letní vůně.

2.1.3.4 Letní klobouk- dokončení

Cíl: podpora spolupráce, vyjádření vlastního názoru, zlepšení komunikace mezi dětmi, pěstění vkusu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: papírové krabice, nůžky, tužky, tavná pistole a silikonové náboje do ní, akrylové barvy, štětce, fén na vlasy, textilní ústřížky, krepový a barevný papír, přírodniny a jakékoliv další zdobné prvky dle uvážení .

Motivace: Pedagog připomene dětem minulou schůzku, společně si znovu prohlédnou návrhy klobouků a vyjádří se k nim.

Výtvarná činnost: *Zdobení letního klobouku*

Postup je zcela totožný s výrobou klobouku jarního. Pouze dětmi zvolené materiály a barvy budou pravděpodobně jiné.

2.3 PODZIM

2.3.1 ZÁŘÍ

2.3.1.1 Pasu, pasu ohníček

Cíl: seznámit děti s životem pasáčků, naučit se správně založit ohniště, šetrnost a úcta k přírodě, vaření v přírodě, vytvoření koláže z přírodnin, pochopení koloběhu živin, pozorování plynutí času, vyhledávání zajímavých přírodnin

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM (ideálně pole u lesa).

Pomůcky a vybavení: brambory, alobal, jablka, špekáčky, pomůcky pro hru Špačci, sirky, nůž, několik láhví s vodou.

Motivace: Četba básně: *Pasáci*⁹ (viz Příloha VIII)

Pedagog přečte dětem báseň *Pasáci* a poté s nimi vyrazí na vycházku. Cestou všichni sbíráme dříví a na bezpečném místě na poli založíme ohniště podle zálesáckých zásad. Na klacíku si opečeme jablíčka, v popelu brambory a v alobalu zabalené nakrojené špekáčky. Než se nám brambory upečou, zahrajeme si některé staré hry pasáčků.

Hra na Kokeše

Děti se postaví do hloučku, o kus dále se postaví dítě představující Kokeše. Děti na něj volají zahajovací formulkou: „Kokeš! Co chceš?“ a Kokeš si vymýšlí, co by chtěl. Děti se mu snaží zpět odpovídat ve verších. (Například takto: „ Kokeš! Co chceš?“ Kokeš volá: „Brambory!“ a děti odpovídají: „Utekly za hory!“). Tyto veršovánky probíhají tak dlouho dokud Kokeš neodpoví: „Toho zadního“ (nebo

---

⁹ NECHVÁTAL, F. *V mámině náručí*. Praha : Albatros, 1975, s. 58. ISBN – neuvedeno.

předního, středního) a děti odpoví: „Chyt' si ho tam za křídlo“. Na tento povel se Kokeš rozběhne a pokouší se někoho z dětí chytit. Chycený se místo něj stává Kokešem a hra se opakuje.

Hra Metání špačků

Na tuto hru potřebujeme několik špačků v podobě silných kulatých dřevěných špalíčků zašpičatělých na obou koncích, každý natřený jinou barvou a stejný počet holí silných asi pět centimetrů. Tyto hole lze nahradit i pálkami na baseball. Špačka položíme na zem, holí praštíme kolmo k zemi tak, abychom zasáhli špičku špačka, který by se měl po tomto zásahu vymrštit rovně vzhůru. Když je špaček ve vzduchu, pokusíme se ho holí odpálit podobně jako hráč baseballu odpaluje míček. Vítězem je ten, jehož špaček dolétne nejdál.

Pedagog společně s dětmi vyhrabe brambory z popela a poté uhasí oheň vodou a s dětmi zahladí ohniště. Přesuneme se do lesa, kde budeme realizovat další činnost.

Výtvarná činnost: *Koláž z přírodnin*

Děti rozdělíme do dvou skupin. Každá skupina vyhledá v lese volnější rovnou plochu, na které dle zadání pedagoga vytvoří obraz z přírodnin, kterým ztvární něco z toho, co na dnešní schůzce prožily. Když jsou obrazy vytvořené, skupiny si vymění stanoviště. Každá skupina se snaží poznat, co druhá skupina ve své koláži zachytila. Obrázky ponecháme v lese tak, jak jsou a pedagog vysvětlí dětem, že postupně zetlí, zarostou a splynou tak zpět se zemí, ze které předtím vyrostly. Dětem poradíme, ať se na místo po nějakém čase zajdou podívat třeba při procházce s rodiči.

Tip: Pokud můžeme, vyfotíme oba obrázky a u každého také všechny jeho tvůrce. Děti se většinou rády hlásí ke svým výtvorům a fotografie jim umožní být se svým obrázkem napořád i když v lese už se ztratil.

2.3.1.2 Na svatého Matouše každé jablko se ukouše

Cíl: rozvoj motoriky, pochopení pranostiky o svatém Matouši, podpora fantazie, využití odpadového materiálu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: barevné papíry, čtvrtky, nůžky, tužky, lepidlo, velké kusy hnědých papírových krabic, nástěnka, špendlíky, krepový papír, papírky s názvy různých odrůd jablek.

Motivace: Pedagog vysvětlí dětem pranostiku o svatém Matouši. V období okolo svátku Matouše bývají již jablíčka zralá a proto se trhají a dobře ukládají, aby nám vydržela co nejdéle. Naši pradědečkové dokázali vyšlechtit jabloně do různých podmínek a dávali jablkům rozličná zajímavá jména, ve kterých se často odrážela jejich chuť, vůně, tvar nebo barva (například jablka ananasová, babiččina, broskvová, cibuláče, malináče, cukrová, hvězdová, košíčky, kotvice, medová, mlhová, kožíšky, šípková, pláňata, hedvábná, kyseláče, letnice, mikulášky, meduňky, křišťálová, pruhovaná, růžová, stopkáče, šišáci, zázvorová, železnáky, žlutá, žitná, rubín, spartany, panenská a další druhy). Pedagog dětem poví také o tom, že z některých odrůd nám zůstala už právě jen jména a nikdo neví jak jablíčka z takového stromu vypadala. Mnoho vědců se je snaží znovu vytvořit šlechtěním a křížením jiných odrůd a my si na takové vědce zkusíme zahrát. Děti hledají papírky s názvy odrůd jablek poschovávané po celé klubovně. Když je všechny najdou, každé dítě si vybere jeden název, který ho zaujal.

Výtvarná činnost: *Papírová koláž jablka*

Děti se pokusí vymyslet, jak by jablko z odrůdy, kterou si vybraly mohlo vypadat (železnák může být rezaté, jablko odrůdy spartan může mít barvy fotbalového klubu AC Sparta Praha a podobně). Když mají děti jasno o podobě svého jablíčka, nakreslí si ho na čtvrtku a vystříhnou. Z barevných papírů vytrhávají malé kousky, postupně je lepí na jablíčko a vytváří tak podobu nové odrůdy. Papírem nepolepí jen stopku jablíčka, do které se podepíše.

Každé dítě také z hnědé lepenky vystříhne jednu větvičku, na které bude jeho jablko viset.

Pedagog spolu s dětmi pokryje nástěnku vhodně barevným krepovým papírem a z větviček a zbytků lepenky vytvoří na nástěnce strom, na který si děti přišpendlí svá jablíčka.

Tip: Dětem můžeme dát větší prostor a nechat je vytvořit zcela novou odrůdu, které vymyslí i originální jméno.

2.3.1.3 Vlaštovičky, nashledanou!

Cíl: získání poznatků o ptactvu, zvládnutí nové výtvarné techniky.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: čtvrtky, tužky, lepidlo, nůžky, barevné papíry, tiskařský váleček, černá tiskařská barva, plastová destička na rozválení barvy.

Motivace: Četba básně: *Vlaštovičky táhnou*¹⁰ (viz Příloha IX)

Pedagog přečte dětem báseň a vysvětlí jim, čím se zabývá ornitolog. Následuje beseda s ornitologem, ten vypráví dětem o migracích ptactva na jih, pouští jim ukázky jejich hlasů, ukazuje peří, obrysy letových siluet a obrázky. Na závěr spolu s pedagogem připraví dětem poznávací soutěž všeho, co viděli. Nejlépe odpovídající děti dostanou malou odměnu.

Výtvarná činnost: *Protlačovaný tisk*

Děti na čtvrtku nakreslí různé siluety ptáků, vystříhnou je a nalepí na další čtvrtku. Na tento papírový reliéf položí list barevného papíru a jemným tlakem po něm bříšky prstů přejíždějí až na papíře plasticky vystoupí siluety ptáků.

Na plastové podložce si válečkem rozválíme tenkou vrstvu tiskařské barvy. Tímto se nám váleček rovnoměrně obarví. Válečkem přejedeme několikrát po papíru položeném na našem reliéfu za čtvrtky. Vyvýšená místa se pokryjí barvou a z papíru vystoupí do té doby neviditelní ptáci. Ostatní nižší plochy zůstávají čisté v barvě papíru, kterou si děti zvolily.

Tip: Jako odměny se mi velmi osvědčily pohledy nebo malé kalendáře s obrázky českých ptáků nebo exotických papoušků. Děti vítanou odměnou jsou také nabarvené krabičky od sirek ozdobené pomocí techniky decoupage ubrouskem s motivem ptáčků. Pokud je navíc v krabičce malá sladkost, bývá spokojenost dětí úplná.

2.3.1.4 Chvilka v Africe

Cíl: rozvoj motoriky a prostorové představivosti, hmatový zážitek při práci s hlinou.

Věk: 6-10 let

---

¹⁰ RÁKOSNÍKOVÁ, J. *Hrajeme si u maminky*. Praha : Vyšehrad, 2005, s. 60. ISBN 80-7021-803-7.

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: hrnčířská hlína, podložky pro modelování, modelovací špachtle, staré vidličky, hřebeny, špejle a další předměty vhodné pro vytváření struktury povrchu hnízda, hadříky, kbelíky, podložky na ležení.

Motivace: Četba básně: *Pět minut v Africe*¹¹ (viz Příloha X)

Děti se posadí na podložky do tureckého sedu, pedagog jim přečte báseň *Pět minut v Africe*. Děti zavřou oči a představují si, že jejich tělo je tak lehké, až může odletět s větrem do Afriky. Tady děti dovádějí se zvířátky, létají s ptáky vzduchem, pomáhají jim stavět jejich hnízda. Pak se pomalu vrací zpět domů a v hlavě si nesou obrázky toho, jak to v Africe vypadá.

Výtvarná činnost: *Prostorová práce z hlíny*

Každé dítě dostane podložku a kus hlíny a s pomocí špachtlí a dalších předmětů vytvarují děti z hlíny hnízdo jaké si staví ptáci u nás, v Africe nebo třeba v pohádce. Hnízda necháme asi čtrnáct dní až měsíc vyschnout.

Tip: Máme-li možnost, necháme hnízda vypálit v keramické peci a naglazovat. Pokud to nejde, můžeme je po důkladném proschnutí opatrně natřít akrylovými barvami.

---

¹¹ ŽÁČEK, J. *Aprílová škola*. 3. vyd., 2. rozšířené. Praha : Albatros, 1989, s. 49. ISBN – neuvedeno.

2.3.2 ŘÍJEN

2.3.2.1 Lesní skřítek

Cíl: pozorování průběhu času na vlasech skřítků, zdokonalení manuální zručnosti, podpora fantazie a kreativity.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: kbelík s vodou, nůžky, lihové fixy, staré silonové punčochy, provázky, barevné dráty, piliny, travní semeno, staré knoflíky, větší korálky, tavná pistole a silikonové náboje, plastové mističky, provázek.

Motivace: Četba pohádky: *O malém Čtvrtjadýrkovi a velkém Bouchořovi*¹² (viz Příloha XV)

Výtvarná činnost: *Výroba lesního skřítků (viz Příloha XXII)*

Děti pracují ve dvojicích. Ze silonky si ustříhneme asi patnáct centimetrů dlouhý kus, který na jedné straně zavážeme. Vzniklý pytlíček je elastický a je proto potřeba ho vytvarovat. Jedno z dětí strčí do pytlíku obě ruce prsty napřed a roztáhne je tak, aby jeho kamarád ve dvojici mohl dno rovnoměrně posypat travním semínkem, které pak upěchuje na místě několika hrstmi pilin. Silonkový pytlíček děti zavážou provázkem a role si ve dvojici vymění.

Na zavázaných pytlíčcích vytvarujeme taháním malou bambulku s pilinami a ovážeme jí provázkem. To bude skřítkův nos. Místo očí mu silikonem přilepíme

---

¹² PECHOVÁ, J. *Strašuláci*. Praha : Laguna, 1993, s. 80 – 92. ISBN 80-901499-0-7.

knoflíky nebo korálky. Z barevného drátu vytvarujeme skřítkovi pusy, brýle a jiné doplňky a také přilepíme. Kdo chce, může přidat i drátěné ruce a nohy.

Hotového skřítku ponoříme na chvíli do kbelíku, aby piliny nasákly vodou. Každou mističku popíšeme jménem výrobce a děti si do ní posadí svého skřítku. Pravidelně ho chodí zalévat a pozorují, jak skřítkovi rostou zelené vlásky z trávy. Jak tráva postupně odumírá a usychá, stárne přirozeně i jejich skřítek, až má vlasy úplně světlé jako stařeček.

Tip: Můžeme vytvořit i skřítkův holčičku a to velmi jednoduše. Stačí z barevné látky vytvořit mašličku a přilepit ji na skřítkovu hlavu.

Používáme jen voděodolné materiály. Skřítek se musí často zalévat a trvalé vlhkosti jen málo odolá.

Pokud máme nízký rozpočet, můžeme naše náklady snížit, když místo kupovaných plastových misek používáme tácky z tvrzeného molitanu, na kterých se běžně prodávají uzeniny nebo kuřata a které snadno v domácnosti nastřádáme.

2.3.2.2 Podzimní ples

Cíl: podpora rychlé adaptace na novou taneční situaci, kooperace s novým tanečním partnerem, prožitek ze společného tancování, probuzení radosti z tance, zlepšení prostorové orientace, rovnoměrné ovládnutí tanečního prostoru, rozvoj schopnosti uplatnit vlastní nápady, podpora improvizace.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: cd přehrávač, cd s hudbou pro tanec Mazurka další hudba vhodná pro zámecký ples, drátěné pletivo, kleště, dráty, papíry, pastelky,

přírodniny, kousky látek, předem vylišované podzimní listy, tavná pistole a silikonové náboje do ní.

Motivace: Děti se posadí v sále a zavřou oči. Pedagog jim pustí plesovou hudbu. Děti po poslechu hádají, kam se tento styl hudby hodí. Pedagog naučí děti tanec Mazurka a to i v jeho střídavé variantě. Po tanci vysvětlí pedagog dětem, že paní Příroda by si ráda zatančila na kouzelném podzimním plese barev, ale nemá vhodné šaty. Ty jí musejí děti vytvořit.

Výtvarná činnost: *Zdobení prostorového objektu*

Pedagog s dětmi z pletiva vytvoří postavu paní Přírody. Děti pro ni pastelkami namalují návrh jejích podzimních plesových šatů. Všechny návrhy si společně prohlédneme. Děti dostanou materiál na tvorbu šatů a za pomoci pedagoga jej tavnou pistolí přilepují na drátěnou figurínu podle svých představ a návrhů, popřípadě improvizují na základě dostupných materiálů.

Tip: Materiál na figurínu přilepujte vždy silikonem z tavné pistole. Je hustější než běžná lepidla a proto z pletiva tak snadno nestéká, navíc má vysokou přilnavost a proto pevně drží každý kousek na svém místě. Snadno ho ale odstraníte a můžete tak, pokud se figurína okouká nebo výzdoba poničí, snadno změnit její podobu podle okamžitého nápadu nebo tématicky přizpůsobit dalšímu ročnímu období.

(viz Příloha XXIII)

2.3.2.3. Svatý Kalist ožlutí list

Cíl: trénink trpělivosti, soustředění, zdokonalení jemné motoriky, získání nových informací o přírodě, rozvíjení obratnosti a zdravé bojovnosti, střelba na cíl, překonání agresivity, výdej přebytečné energie.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sportovní hřiště nebo větší vyasfaltovaná nebo betonová plocha, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: vylisované listy (nejlépe dubové), nůžky, froté ručník, kartáče s tvrdšími tenkými štětiniami, čtvrtky formátu A4, barevné papíry, lepidlo, temperové barvy, kelímky na vodu, štětce s měkkými štětiniami, křída, plastové láhve ve dvou barvách určujících příslušnost k dítěti k družstvu (pro každé dítě jedna), papírové koule z novin (deset koulí pro každé dítě).

Motivace: Pedagog s pomocí dětí nakreslí po celé ploše hřiště křídou veliký list protkaný množstvím čar jako žilnatinou. V přibližně stejných rozestupech namalujeme na křižovatkách některých čar pro každé dítě kruh do kterého napíšeme jeho jméno. Sem si postaví svojí láhev a odloží papírové koule. Cílem hry je sestřelit koulemi co nejvíce lahví soupeřovu družstvu a zároveň ubránit co nejdéle láhev svojí chytáním a odrážením koulí soupeře. Děti mohou mít současně v každé ruce jen jednu kouli, ostatní mají připravené ve svém kruhu. Jednou vystřelené koule už děti nesmí znovu použít. Pohybovat se mohou pouze po křídových cestičkách žilnatiny listu. Hra končí po uplynutí časového limitu deseti až patnácti minut. Pokud dojde střelivo, pedagog zastaví hru a děti si koule mohou posbírat. Vítězí to družstvo, kterému se podařilo ubránit víc lahví.

Výtvarná činnost: *Barevné otisky žilnatiny listu*

Každé dítě dostane jeden list a ten položí na ručník. Opatrným poklepáváním kartáče na list z něj děti postupně vyklepou jeho měkké části a zůstane jen řapík a listová žilnatina. Žilnatinou krajkou opatrně přetřeme jemným štětcem rozředěnou temperou a otiskneme na čtvrtku. List samotný potom děti přilepí na barevný papír. Oba obrázky zapaspartujeme.

Tip: Obrázky menších rozměrů vytvořené tímto způsobem můžeme perforovat děrovačkou a na vlasci zavěsit na větší tvarově zajímavou větev, kterou upevníme pod strop místnosti.

2.3.2.4 Velký drak Hudrarák

Cíl: vyrobení funkčního draka pro pouštění, rozvoj manuální zručnosti, podpora spontaneity, vyjádření vlastním tělem, názorné předvedení obsahu básně, radost z výroby a pouštění draka.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: papíry s textem básně (pro každé dítě jeden), prstové barvy, lepidlo, bílý balicí papír (arch o rozměru A2 pro každé dítě), půl metru dlouhé bambusové tyčky (dvě pro každé dítě), tenký drát, kleště, tužky, nůžky, provázek, krepový papír.

Motivace: Četba básně: *Papírové zuby*¹³ (viz Příloha XII)

Pedagog přečte dětem celou básničku, rozdá jim papíry s jejím textem. Báseň se zkusíme společně naučit a pak si zahrajeme na draka z básně. Pedagog recituje báseň a její první dvě sloky ilustruje vhodnými pohyby, které děti napodobují. Nejprve děti vyletí jako drak, mávají rukama a krouží po místnosti. Zvysoka se dívají na svět. Nahrbí se a pozorují podlahu. Předvádí drakovo strašení, dělají děsivé obličejy, mračí se. Rozhlíží se s rukou u čela, hrozí prstem jako drak na

---

¹³KOŽÍŠEK, J., RAIS, K., SLÁDEK, J. *Z křišťálové studánky*. Liberec : Albatros, 1974, s. 45. ISBN – neuvedeno.

vrány, držením za břicho a úsměvem ukazují, jak se drakovi smějí vrány. Sedí na bobečku a rukou u země ukazují, jak moc je drak malý pán.

Zbývající sloky pedagog přečte a děti je zkusí samy převést do pantomimy, tak jako u slok předchozích.

Výtvarná činnost: *Výroba draka (viz Příloha XXIV)*

Každé dítě dostane arch balicího papíru, dvě bambusové tyčky a drát. Tyčky svážeme do kříže drátem. Všechny čtyři konce tyček mělce nastříháme, do první upevníme drát. Postupně jím spojíme všechny čtyři konce tyček a tak získáme obrys kostry draka. Kostru položíme na papír a podél drátu ji obkreslíme tužkou. K nakreslené čáře přidáme okraj široký alespoň dva centimetry a zbytek papíru odstříháme. Okraje natřeme lepidlem a opatrně ohneme a přilepíme k zadní straně papíru tvořící draka. Draka otočíme a děti si na jeho přední stranu namalují prstovými barvami jeho obličej. Z krepového papíru děti nastříhají barevné střípce a drátem je připevní k hornímu a oběma bočním rohům draka. Do posledního rohu připevní děti dračí ocas ozdobený krepovými mašličkami. Na všechny čtyři rohy draka přivážeme asi metrové provázky, které ve výšce 15 – 25 centimetrů přesně nad středem draka svážeme všechny dohromady. V tomto místě přivážeme počátek provázku, na kterém budeme draka při pouštění držet. Když je drak hotov, můžeme ho hned jít vyzkoušet.

2.3.3. LISTOPAD

2.3.3.1 O čem se zdá zvířátkům

Cíl: zvládnutí práce s fixem, rozvoj vtipu a humoru, podpora kreativního a konstrukčního myšlení, odpočinek, uvolnění, zábavná forma výtvarné činnosti, podpora seberealizace.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: pravítka, tužky, nůžky, černé fixy, barevné pastelky, bílé čtvrtky, podložky na ležení, dětské comicsy.

Motivace: Četba pohádky: *O lesní chaloupce*¹⁴ a *Sen pro medvídku*¹⁵
(viz Příloha XIII)

Děti si lehnou v sále, pedagog jim přečte pohádku a nechá děti relaxovat a přemýšlet o tom, co by se kterému zvířátku mohlo zdát.

Výtvarná činnost: *Kresba comicsu*

Děti si pro inspiraci a pochopení stylu práce mohou prohlédnout připravené comicsy. Na čtvrtky si narýsují minimálně šest čtverců o rozměru hrany 15 centimetrů a vystříhají je. Do čtverců si rozvrhnou svůj zvířecí sen a comicsovým způsobem se ho pokusí zaznamenat. Pracují nanečisto tužkou, ve finále celý příběh obtáhnou fixem. Důležité detaily mohou zdůraznit vybarvením pastelkou, ale maximálně pomocí dvou barev. Jednotlivé čtverce na zadní straně očíslovají podle časové posloupnosti příběhu. Čtverce s comicsem zamíchají a vymění s kamarádem. Každý se pokusí cizí sen správně poskládat a pak si správnost sám zkontroluje.

2.3.3.2 Usínání stromů

Cíl: nové zážitky, prohloubení pozitivního vztahu k přírodě, obohacení citového života dítěte o přátelství se stromem, rozvoj hmatové paměti, zlepšení pozorovacích schopností dítěte, podpora vzájemné důvěry mezi dětmi.

---

¹⁴ KUBÁTOVÁ, M. *Pohádky lesního ticha*. Praha . Svoboda, 1984, s. 5 -7. ISBN – neuvedeno.

¹⁵ Tamtéž, s. 9-20.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda (nejlépe les) v okolí DDM

Pomůcky a vybavení: tvrdé desky na výkresy, uhel, rudka, kreslicí papíry formátu A4 a A3, lepící papírová páska.

Motivace: Pedagog vezme děti na procházku od lesa. Na místě je rozdělí do dvojic. Jedno z dětí má zavřené oči, druhé mu dělá průvodce. Průvodce opatrně vodí kamaráda terénem k vybraným hmatovým zajímavostem lesa jako je třeba měkoučký mech či zajímavá struktura kůry stromu. Vedený si vše nejprve prohlédne rukama, pak se může podívat i očima. Po několika pokusech si děti role vymění.

Dvojice zůstane pohromadě i při další činnosti. Každá dvojice si vybere strom, který se jim zamlouvá a s ním se zkusí spřátelit.

Děti si pod strom lehnou na záda a pozorují potichu jeho korunu. Drží se za ruce a pokud si všimnou něčeho zajímavého, upozorní kamaráda stiskem ruky a ukáží prstem. To samé opakují se zavřenýma očima, kdy se soustředí na zvuky v okolí stromu.

Po ukončení pozorování a naslouchání si s dětmi pedagog popovídá o všem, co děti viděly nebo slyšely a jak se při tom cítily. Poprosí je, aby pro svůj strom vymyslely jméno, které napíší i na obrázek.

Výtvarná činnost: *Kresba stromu uhlem a rudkou*

Děti si vyberou nějaký zajímavý detail svého stromu a ten se pokusí nakreslit uhlem nebo rudkou na malou čtvrtku. Stejně nakreslí i celý strom na čtvrtku formátu A3.

Po výtvarné činnosti vyhledá každé dítě svůj strom, poděkuje mu za jeho přátelství, řekne mu něco pěkného, popřeje mu dobrou noc přes zimu a rozloučí se s ním.

Tip: Velmi vhodným doplněním této aktivity je poslouchání proudící mízy stromu pod jeho kůrou. Pro aktivitu je nutné vyhledat mladší stromy s tenkou hladkou kůrou. Dobře se osvědčily mladé buky a břízy. Na kůru stromu přiložíme lékařský stetoskop a můžeme poslouchat proudění mízy, které uslyšíme jako velmi zvláštní nezvyklé šustění. Nejlépe je proudění slyšet na jaře, ale na podzim se tato aktivita dobře hodí pro vysvětlení toho, jak se stromy připravují na období vegetačního klidu.

2.3.3.3. Podzimní klobouk - návrh

Cíl: rekapitulace všech poznatků získaných o přírodě během podzimu, chuťový zážitek, rozlišování druhů chutí, převedení pocitů z podzimu do výtvarného díla.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: dvě bílé čtvrtky formátu A2, arch balicího papíru, pastelky, větší kulaté misky nebo jiné nádoby tvarem podobné dýnku klobouku, mastný krém, potravinová fólie, moučkový cukr, větší hrnec na vaření, noviny, staré hrnce nebo pekáče, potravinářská aroma s různými příchutěmi, elektrický sporák, potraviny nejrůznějších druhů a chutí, nůž, talíře a lžičky, předem připravený dopis od paní Přírody.

Motivace: Pedagog s dětmi v sále na stůl na talíře připraví všechny potraviny. Děti si prohlédnou, co vše na stole leží. Děti se rozdělí na dvě skupiny. Jedna skupina se posadí a děti v ní zavrou oči. Děti z druhé skupiny dají svým

kamarádům postupně ochutnat několik druhů potravin ze stolu. Ti hádají, co ochutnali. Po několika pokusech si skupiny role vymění.

Pedagog si s dětmi sedne do kruhu, povídají si o podzimu a klobouku pro paní Přírodu, pedagog všechny poznatky dětí zapisuje na balicí papír. Pedagog dětem ukáže dopis a vysvětlí, že ho přinesl podzimní větřík. Paní Příroda v něm píše, že děti bedlivě sleduje a už se těší na své klobouky. Jakmile budou hotovy, obnoví se její kouzelná moc.

Výtvarná činnost: *Návrh podzimního klobouku*

Děti se rozdělí do dvou skupin. Každá skupina pod vedením pedagoga namaluje na čtvrtku jednu polovinu klobouku. Čtvrtky pak složíme k sobě a prohlédneme si výsledek.

Děti smíchají moučkový cukr s vodou, až získají co nejvíce nasycený roztok. Ten chvíli povaří na sporáku, aby ještě zhoustl. Do připravených talířů nalijeme trošku tohoto sirupu a do každého přidáme jiné aroma. Vlažný ochucený sirup děti ochutnají a vyberou příchut' nejvíce se hodící k podzimu. Tou ochutí zbytek sirupu a použijí ho namísto lepidla na tapety. Dále již pracují stejným způsobem jako u klobouků předchozích.

Tip: Jestliže se nám podaří najít dostatečně velký podzimní list (například z platanu nebo javoru), napíšeme dopis od paní Přírody na něj a to pomocí tenkého černého lihového fixu.

2.3.3.4 Podzimní klobouk – dokončení

Cíl: spolupráce, komunikace, práce s akrylovými barvami, kombinování přírodnin s umělými materiály.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: papírové krabice, nůžky, tužky, tavná pistole a silikonové náboje do ní, akrylové barvy, štětce, fén na vlasy, molitanové kuchyňské houbičky, textilní ústřížky, krepový a barevný papír, přírodniny a jakékoliv další zdobné prvky dle uvážení .

Výtvarná činnost: *Zdobení podzimního klobouku*

Děti dokončí podzimní klobouk, slepí dýnko a krempu, vyberou barvu, kterou klobouk pomalují. Mohou na něj nanášet další barvy pomocí hadříku nebo houbičky. Na klobouk přilepí silikonem vybrané materiály a dozdobí ho.

2.4 ZIMA

2.4.1 *PROSINEC*

2.4.1.1 O svatém Mikuláši často snížek práší

Cíl: pochopení pranostiky o svatém Mikuláši, zážitek objevitelského dobrodružství při hledání bonbonů, radost ze získání sladkého pokladu, podpora nesobeckosti a empatie dětí, masáž nervových center prstů, hmatový zážitek cukrování obrázku.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: polystyrénové kuličky nebo drť, bonbony, tvrdé papíry formátu A5, štětce, tekuté lepidlo, jemná sůl, dětská krupička, tmavě modré nebo černé papíry formátu A4, drobné odměny.

Motivace: Pedagog si v sále předem připraví pro děti netradiční mikulášskou nadílku a to tak, že po zemi rozprostře silnější vrstvu polystyrénových kuliček, do které schová bonbony a drobné odměny. Každé dítě dostane tvrdý papír formátu A5 a pedagog jim zadá úkol najít všechny bonbony schované pod sněhem. Děti nesmí sníh odhazovat rukama, mohou ho odstranit jen máváním papírem. Všechny nalezené sladkosti si mohou ponechat. To je jejich nadílka od svatého Mikuláše.

Dětem, které nenajdou žádné nebo jen málo bonbonů dáme možnost ještě jednou hledat nebo jim jejich počet spravedlivě dorovnáme, protože svatý Mikuláš je spravedlivý a ví, že děti byly hodné všechny.

Výtvarná činnost: *Obrázek vysypávaný solí*

Děti namalují štětce a lepidlem obrázek svatého Mikuláše, čerta a anděla. Dřív než lepidlo úplně zaschne posypeme obrázek krupicí nebo jemnou solí a necháme volně uschnout nebo osušíme fénem. Pokud děti malují složitější obrázek, je lepší pracovat na něm po částech a každou posypat zvlášť. Ze suchého obrázku oklepeme jemně přebytečnou sůl a krupici.

Tip: Tato technika vypadá velmi dobře na vánočních přáních a ozdobách. Zvláště pokud sůl a krupici nahradíme sypkými třpytivými glitry.

2.4.1.2 Dárky a dárečky

Cíl: radost z vlastnoručně vyrobeného dárku pro své blízké, pochopení hodnoty lidské práce.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení (na savování): jednobarevná tmavší trička, savo perex, voda, pumpičkové rozprašovače, noviny, pevná fólie, nůžky, hadříky lihové fixy, šablony vzorů pro savování, staré fixy, injekční stříkačka, kontury na textil, kbelík, fén na vlasy, žehlička.

Pomůcky a vybavení (na smaltování): práškové smalty se sypátkem, elektrický plotýnkový vaříč, kovové síto, párátko, pinzeta, kleště, dráty, dřevěná podložka, tenký lihový fix, háčky do uší, karabinky, smirkový papír, smirkové houbičky, kladívko, průbojníky, hladké plechovky od kompotovaného ovoce a zeleniny nebo kus podobně tenkého plechu.

Motivace: Četba básně: *Čas cukroví a jmelí*¹⁶ (viz Příloha XIV)

Pedagog si s dětmi přečte báseň a popovídá o vánočních zvycích každé rodině, o nejkrásnějším dárku, který kdy dostaly a co by si přály dostat. Při výtvarné činnosti si pak vyrobí dárky pro své blízké (viz Příloha XXV).

Výtvarná činnost: *Savování triček*

Každé dítě si vezme své tričko a důkladně ho vyloží složenými novinami alespoň v šesti vrstvách, aby savo neprosáklo na druhou stranu. Na fólii si děti podle fantazie nebo šablonek nakreslí vzor na savování, který vystříhnou. Ten položí na vyrovnané triko. Látku v širším okolí může navlnit a zmuchlat. Po postříkání savem se tak vytvoří zajímavý vzor.

Do rozprašovače nalijeme vodu se savem v poměru 1 : 1 a zvolenou šablonku položenou na triku jím ze vzdálenosti asi dvacet centimetrů postříkáme. Děti musí

---

¹⁶BALÍK, J. *Jaro, léto, podzim, zima*. Brno : Schneider, 1999, s.84. ISBN 80- 85796- 76-7.

dávat pozor, aby se šablona při savování neposunula. Šablonku opatrně sejmeme a dáváme pozor, aby savo nenakapalo na tričko. Šablonku opláchneme a můžeme znovu použít. Vysavovaný obrázek vysušíme fénem, dozdobíme textilní konturou nebo starým fixem, jehož náplň jsme předem odbarvili namočením do roztoku sava, takže teď funguje jako zmizík a znovu celé tričko osušíme. Stejným způsobem mohou děti pokračovat na zadní straně trička.

Do další schůzky pedagog dětem zažehlí kontury na tričkách asi po dobu tří minut na stupeň bavlna. Po vyprání v ruce pak už lze tričko normálně nosit.

Tip: Savování vypadá skvěle na jemně proužkovaném manšestru, dyftýnu nebo na semiši. Hlavně pokud jsou z něj ušité taštičky nebo polštářky.

Pozor, savování používejte jen na materiály převážně přírodní. Umělé tkaniny se při styku se savem mohou zničit.

Výtvarná činnost: Smalty

S dětmi si vyrobíme smaltované přívěsky na klíče nebo šperky. Postup je pro oba výrobky stejný.

Děti na plech namalují fixem jednoduchý tvar a nůžkami na plech ho za pomoci pedagoga vystříhnou. Průbojníkem a kladívkem prorazíme do plechu díрку na pověšení. Rohy a ostré hrany plíšku obrousíme smirkovým papírem a začistíme smirkovou houbičkou.

Plíšek položíme na papír a práškové smalty nanášíme sypáním tak, jako bychom cukrovali bábovku sítkem. Můžeme kombinovat barvy.

Pokud děti chtějí, mohou do ještě sypkých smaltů vyškrábat párátkem nějaký ornament. Pedagog pak smalty pinzetou opatrně přendá na síto a to položí na rozpálenou plotnu nastavenou na nejvyšší stupeň. Smalty neustále hlídá. Během asi pěti minut povrch smaltů zesklivatí a začne se lesknout. To je signál, že smalty jsou již vypálené a lze je dát chladit.

Do dírek v hotovém vystydlém smaltu připevníme očko, karabinku nebo háčky do uší, podle toho k jakému účelu ho chceme používat.

Tip: Smalty můžeme vypékat také na plechu v elektrické troubě nastavené na maximum, pokud je umístíme co nejvýše a tím i nejbližší k horní topné spirále. Hůře se ale sleduje, kdy jsou smalty hotové. Smalty vypadají moc pěkně, pokud je ozdobíme ještě před vypálením několika korálky. Je jen potřeba na plíšek nasypat silnější vrstvu smaltu, aby se korálky při vypalování dostatečně přilepily.

2.4.1.3 Vánoční přáníčko

Cíl: vytváření zajímavých barevných kombinací, práce s papírem, seznámení s technikou voskové batiky, trénink sebeovládání.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: hotová přáníčka v obálkách vytvořená voskovou batikou, barevné čtvrtky, vlnité lepenky, pauzovací papír, tenké svíčky, sirky, anilínové vodové barvy, pravítka, fén na vlasy, lepidlo, štětce, hrnky, hadříky, noviny, tužky, nůžky, žehlička, cd s koledami.

Motivace: Před příchodem dětí ukryje pedagog v sále pro každé dítě přáníčko tak, aby alespoň kousek obálky byl vidět.

Pedagog vysvětlí dětem, že po celém sále je pro každého z nich schované překvapení. Děti mohou hledat jen očima. Až obálku najdou, vezmou si ji a posadí se na koberec. Obálku mohou otevřít teprve, až ji budou mít všichni. Tato přání dostanou od pedagoga k Vánocům a mohou si vyrobit podobná i pro jejich blízké.

Výtvarná činnost: *Vosková batika*

Každé dítě dostane pauzovací papír a zapálenou svíčku, na papír nakape několik kapek vosku. Svíčku zhasne, celý papír přetře anilínovou barvou. Papír vysuší fénem. Celý postup několikrát opakujeme. Děti postupují od nejsvětlejších barev k tmavším. Když už je papír důkladně pokapaný, vezmeme jej a vosk z něj nahrubo olámeme tím, že papír několikrát zmuchláme a vyklepeme z něj kousky vosku. Papír znovu narovnáme a uhladíme rukou, vložíme ho mezi dva listy novin a přežehlíme. Tento postup několikrát zopakujeme a noviny pokaždé měníme. Odstraníme tak z papíru zbytky vosku a vyrovnáme ho.

Z barevných čtvrtek a lepenek vystříhneme obdélník formátu A5 a přehneme ho na polovinu, aby vzniklo klasické přání. Na jeho přední stranu nakreslíme slabě tužkou jednoduchý vánoční motiv a ten vystříhneme. Děti na toto okénko z vnitřní strany nalepí batikovaný pauzovací papír.

Tip: Text do přání napíšeme zlatou nebo stříbrnou gelovou tužkou.

2.4.1.4 Bílý den (viz Příloha XXVI)

Cíl: upevnění pocitu sounáležitosti ve skupině, pochopení jedinečnosti každé barvy, radost z neobvyklého zážitku bílého dne.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: kuchyňka se sporákem, dřezem a troubou, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: pevnější fólie formátu A4, izolepa, bílé lepící cenovky používané v obchodech, vykrajovátko na cukroví ve tvaru sněhových vloček (případně hvězdiček), bílá čokoláda, modré potravinářské barvivo, malý a větší hrnec, váleček, mléko, med, hrnky, talíře, skořice, plechy na pečení, suroviny na

jakékoliv vláčné světlé těsto na cukroví (třeba linecké), bílé a modré barvy na obličej.

Motivace: Na schůzku přijdeme všichni v bílém oblečení. Stanou se z nás mrazíci - pomocníci zimy, kteří malují na okna a rádi mlsají vše bílé. Děti – mrazíci si uvaří bílé jídlo. Za dohledu pedagoga jedna polovina dětí zadělává těsto a vykrajuje z něj sušenky, druhá vaří mléko se skořicí a medem a hlídá čokoládu, kterou rozpouštíme na sporáku ve vodní lázni. Pedagog mezitím v troubě peče vykrájené cukroví.

Než se cukroví upeče a vychladí, děti si vypijí horké skořicové mléko a na obličej si namalují sněhové vločky.

Hotové sušenky děti namočí v bílé čokoládě a nechají ztuhnout na plechu za oknem. Do zbylé čokolády přidá pedagog trochu modrého barviva a obarví ji. Děti do ní namočí části sušenek a zdobí je tak na modrobílo.

Modrobílou svačinku mohou mrazíci spokojeně schrupat, aby měli dost energie na mrazivé malování.

Výtvarná činnost: *Vylepovaný obrázek*

Každé dítě dostane fólii, na kterou bez předkreslování zkusí cenovkami vylepit zimní obrázek, který pak přilepíme kousky izolepy do oken.

Tip: Vhodnou a bezpečnější náhradou vařiče je pro rozechřívání čokolády souprava na přípravu fondue. Čokoláda vydrží tekutá, jak dlouho potřebujeme a děti s ní díky tomu mohou na sušenky malovat i jemnější ornamenty pomocí špejle nebo párátko.

2.4.2 LEDEN

2.4.2.1. Na Tři krále mnoho hvězd – urodí se hodně brambor

Cíl: porozumět pranostice, rozvoj paměti, hra na rytmické nástroje, hmatový zážitek při práci s mokrou lepenkou, výtvarně- prostorové zpracování písně Hvězda na vrbě, využití odpadového materiálu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: cd přehrávač, cd s písní hvězda na vrbě, ozvučná dřívka, tamburína, triangly, zvonky, rolničky, kbelíky, lepenkové krabice, nůž, brambory, dráty, nůžky, špejle, tužky, silnější různobarevné dráty, hliníkové obaly od paštik, tavná lepicí pistole a silikonové náboje, plechovky od kompotů a zeleniny.

Motivace: Poslech písně: *Hvězda na vrbě*¹⁷ (viz Příloha XV)

Pedagog dětem poví a vysvětlí pranostiku o Třech králích. Děti si v sále sednou do kroužku, natáhnou nohy do středu, lehnou si s rukama za hlavou a tak vytvoří hvězdu. Představují si opravdové hvězdičky na nebi, jak se třpytí.

pak děti vytvoří hvězdu tak, že si lehnou do kruhu hlavami k sobě do středu a poslechnou si píseň Hvězda na vrbě.

Pedagog rozdá dětem hudební nástroje a pustí píseň znovu. Děti se pokoušejí zacinkat do hudby na správnou dobu. Nejprve jen velmi potichu, jen co by se třpytila malá hvězdička, postupně hlasitěji jako svit celého souhvězdí a nakonec

---

¹⁷ JÁNSKÝ, P. *Já, písnička. Zpěvník pro žáky základních škol. II. díl pro 5.- 9. třídu.* Cheb : MUSIC CHEB, 1997, s. 72. ISBN 80-85925-02-8.

nejvíce hluku jako velká kometa. Písničku si děti ještě několikrát poslechnou, naučí se její první sloku a na závěr si ji společně s pedagogem zazpívají.

Výtvarná činnost: *Prostorová práce Hvězdná vrba*

V této činnosti propojíme pranostiku s písničkou a z brambor a dalších materiálů si vytvoříme vrbu rozkvetlou hvězdami.

Děti z obalů od paštik a z plechovek vystříhají stříbrozlaté hvězdy. Staré lepenkové krabice natrhají na kusy a namočí do vody. Lepenka změkne a děti s ní pokryjí kbelík otočený dnem vzhůru, aby z něj nebyl vidět ani kousek, lepenku všelijak pomačkají, a tak co nejvíce napodobí strukturu kůry. Tím vytvoří kmen vrby. Na jeho vršek umístí děti větší brambory, překrojené napůl, řeznou plochou dolů. Pevnější barevné dráty stočíme do spirálek na tužce nebo špejli a mírně je natáhneme. Na jejich špičky přilepíme silikonem připravené hliníkové hvězdičky. Spirálky zabodneme do brambor a mírně ohneme do obloučku směrem od středu ven. Budou tak připomínat vrbové proutky.

Úplně na konec se děti postaví okolo vrby a společně naráz zafoukají. Pokud má vrba dostatek větvíček- spirálek, budou narážet o sebe a mírně cinkat.

Tip: Budete-li mít chvíli času navíc, nechte děti vyrobit si z drátů a spirálek čelenku s tykadly zakončenými hvězdičkou. Budou z ní nadšeni chlapci i děvčata.

2.4.2.2 Černobílý svět

Cíl: pochopení systému negativ- pozitiv, rozvoj obratnosti, pohybové vyžití, rozvoj epického vyprávění, chovat se podle zásad fair play, podpora zdravé soutěživosti a schopnosti vyrovnat se s výhrou i prohrou.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: hřiště nebo sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: křída, bílé a papíry a polystyrénové destičky formátu A4, tužky barevné čtvrtky formátu A3, tiskařský váleček, černá tiskařská barva, plastová podložka na rozválení barvy, lepidlo.

Motivace: Pedagog se dětí zeptá jaké barvy podle nich v zimě v přírodě převládají.

Naučíme děti hru na černé a bílé.

Pedagog rozdělí děti do dvou družstev na bílé a černé. Jedno z dětí bude neutrální a stane se vypravěčem. Družstva se postaví na dělicí čáru hřiště proti sobě a vyčkávají. Vypravěč povídá jakýkoli příběh, ve kterém se snaží co nejčastěji používat názvy barev obou družstev. Družstvo, které slyší jméno své barvy vyběhne a snaží se pochyťat co nejvíce soupeřů. Ti se mohou zachránit jedině útekem za hraniční čáru jejich strany hřiště. Chycení hráči vypadávají ze hry a vše se opakuje. Vyhrává to družstvo, které dříve pochyťá všechny členy druhého družstva.

Výtvarná činnost: *Polystyrénový tisk*

Každé dítě dostane dvě polystyrénové destičky a špičatou tužku. Na první desku vypíchají děti jednoduchý obrázek. Ten potom přetrou válečkem s tiskařskou barvou a na desku položí bílý list papíru. Po celé jeho ploše ho zlehka uhladí rukou a pak sloupnou. Vtlačené linie obrázku budou bílé, vše ostatní černé. Tak vznikne negativ. Na druhou desku zkusí děti vytvořit pozitiv stejného obrázku. Velké plochy postupně zatlačí tužkou dovnitř a vystouplé nechají pouze obrysy obrázku. Otisk pak bude vypadat, jako kdybychom kreslili normálně černou pastelkou na bílý papír.

Polystyrénové destičky děti nalepí na barevné čtvrtky a vystaví je v klubovně spolu s jejich otisky.

Tip: Realizujete-li tuto aktivitu v době, když už je tma, určitě využijte jako motivaci stínové divadlo, potřebujete jen lampu a natažené prostěradlo. Ochotných herců z řad dětí se určitě najde dost. Děti se naučí tmu přijímat jako zábavnou a přátelskou věc a nebudou z ní mít takový strach. Tím, že jsou děti schované za prostěradlem a nevidí publikum odpadá také většina trémy a zábran a šanci se projevit mají i uzavřenější děti.

2.4.2.3 Barvy pro radost

Cíl: vytvoření prostorového objektu, teorie míchání barev, dělení barev na teplé a studené, zážitek z experimentu s barvou a prostorem, pochopení prostorového omezení předmětu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: igelitové pytlíky, trychtýře, drobné předměty (korálky, knoflíky a podobně), potravinářské barvy, štětce, sklenky na vodu, různobarevná klubka vlny, kousky látek, papíry s básní pro každé dítě, nůžky, jednobarevné šátky ve více barvách, PET láhve z čirého nebo světlého plastu.

Motivace: Pedagog dětem připomene předchozí hodiny, kdy vše bylo jen bílé nebo černé a vysvětlí, že teď se potěšíme pohledem na barvičky.

Ještě před příchodem dětí sváže pedagog všechny šátky za sebou do řady trochu je zamotá a udělá z nich hromadu v sále. Děti si vyberou šátek v té barvě, která se jim líbí a toho se drží. Pedagog vyzve děti, aby se pokusily motanicí rozplést a nepustit se přitom svého šátku. Děti přelézají přes sebe a rozplétají toto lano ze šátků. Po rozmotání si každé dítě odváže vybraný šátek a přidá se k ostatním

dětem se šátky stejné barvy. V jednobarevných skupinách děti přemýšlí, kde všude se jejich barva vyskytuje, zda má nějaký význam, proč je důležitá a proč ji mají rádi. To vše pak každá skupina nahlas poví ostatním.

Děti za odměnu dostanou papír s básní Jaké barvy známe¹⁸ (viz Příloha XVI).

Výtvarná činnost: Plněné PET láhve

Každé dítě dostane několik sklenic s vodou, v nich si vyzkouší míchání barev. Pedagog dětem vysvětlí rozdíl mezi barvami teplými a studenými.

Velkou PET láhev naplní děti podle svých představ obarvenou vodou a ostatními materiály, které mají k dispozici. Chtějí-li zabránit smíchání barev, nacpou do láhve igelitový pytlík tak, aby koukal z hrdla láhve, naplní ho pomocí trychtýře barevnou vodou, zavážou a vstrčí do lahve. Tak se dá udělat i několik vrstev.

Hotové láhve postavíme na okenní parapet a denní světlo nám je krásně prosvítí.

Tip: Pokud svítí sluníčko, využijeme ho k barevné hře. Děti nastavují láhve proti světlu a do barevných paprsků strkají ruce a obličej a prohlíží se v zrcátku.

2.4.2.4 Sádrové stopy

Cíl: poznání základních druhů zvířecích stop, práce se sádrou, vyzkoušení techniky odlévání stop na sněhu.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

---

¹⁸ HAVEL, J. *Malovaný svět*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984, s. 86- 88. ISBN - neuvedeno.

Pomůcky a vybavení: co nejdelší proužky pevnějšího papíru široké asi pět centimetrů, Starý hrnek a lžíce, prášková sádra, láhev s vodou, jemné sítko, rozprašovač na vodu, kancelářské sponky, atlas zvířecích stop, igelitové pytlíky, kartáčky na zuby, smirkový papír, kulaté papírové krabičky od sýrů, plastelína drátek.

Motivace: Vycházka zasněženou krajinou. Pokud nenapadl sníh, postačí i bláto nebo změkklá zem. Celou cestu si všímáme všech stop a snažíme se je určovat, ty nejhezčí a nejzajímavější si odlijeme.

Výtvarná činnost: *Odlévání stop*

Vybranou stopu si každé dítě ohradí proužkem papíru sepnutým do kruhu kancelářskou sponkou. Do sítka děti naberou sádro a několikrát opatrně stopu ve sněhu posypou, dokud bude prosakovat ze sněhu vlhkost a dokud se nevytvoří na stopě sádrová vrstva. Stopu připravenou tímto způsobem můžeme zalít tekutou sádrou rozdělanou podle návodu na obalu a nemusíme se bát že bychom zdeformovali její tvar. odlitek po chvíli vyjmeme ze sněhu, dáme do pytlíku a po návratu do klubovny si ho děti očistí starým zubním kartáčkem okraje odlitku zabrousí smirkovým papírem.

Jestli děti nenajdou žádné stopy, mohou si vytvořit jiné v teple klubovny. Do krabiček od sýrů napěchujeme plastelínu, do ní děti mohou rukama vytvořit jakékoliv fantastické stopy, nebo otisknout zajímavé předměty a přírodniny. Plastelína je pevná a mastná, nemusíme proto vyrobenou stopu předem zasypávat sádrou, ale můžeme ji rovnou odlít. Po odlití zapíchneme asi centimetr od kraje krabičky očko z drátu a po vyklopení stopy a jejím začištění si ji za něj můžeme pověsit na zeď.

Tip: Klasické lití stop jde obměnit vytlačením stopy do pekáče s jemným suchým, ale chladným pískem a její vylití rozehřátým parafínem. na odlitek se nalepí zrnka písku a stopa vypadá, že něj byla celá.

2.4.3. ÚNOR

2.4.3.1 Svatá Agáta bývá na sněh bohatá

Cíl: vytvoření velkoplošného díla, ovládnutí prostoru, radost z pohybu, zapojení každého člena skupiny, trénink hodů na cíl.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: příroda v okolí DDM.

Pomůcky a vybavení: potravinářské barvy, svíčky v kalíšcích, sirky.

Motivace: Vycházka na zasněženou louku, hřiště nebo jiný velký volný prostor. Pedagog vysvětlí dětem, že svatá Agáta byla ochránkyní ohně. Existovaly po ní pojmenované svíčky, které měly chránit před požárem. My si také svíčku zapálíme a to na kopečku nahnutém ze sněhu, ale radši ji i sami uhasíme. Děti postaví svíčku na kopeček ze sněhu, pedagog ji zapálí, děti dělají sněhové koule a pokouší se jimi trefit svíčku a tak jí uhasit.

Výtvarná činnost: *Sněhové květy*

Najdeme velký úsek nepošlapaného sněhu. Každé dítě dostane balíček potravinářské barvy, kterou může ve sněhu vysypávat libovolné obrazy (snadno se dělají například květy). Když děti všechny barvy spotřebují, mají za úkol spojit svá díla v jeden veliký obraz cestičkami vyšlapanými ve sněhu.

Tip: Když máme smůlu a sněhu je nedostatek, dá se nahradit navlhčenými starými prostěradly a sypkými textilními barvami. Velká výhoda je ale v tom, že takto vytvořené obrázky se nám po uvaření v igelitovém pytlíku a vymáčení v octové vodě neroztají a můžeme je použít na výzdobu naší klubovny.

2.4.3.2 Než zapálí jaro svíčku, schováme se do kožíšku

Cíl: využití různých druhů povrchu, koordinace pohybů, rozvoj rytmického cítění ve spojení s pohybem, opakování zvuků, vnímání odlišných nálad v různých částech písně.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: cd přehrávač, cd s písní Zima, kusy látek s výraznou strukturou (manšestr, krajky, froté), křídly, tužky, nůžky, bílé papíry formátu A4, čtvrtky formátu A3, pastelky a šablony zimního oblečení, lepidlo, papírová koule.

Motivace: Poslech písně: *Zima*¹⁹ (viz Příloha XVII)

S dětmi si zahrajeme slovní koulovanou. Sedíme v kruhu, pedagog hází postupně každému dítěti papírovou kouli a podle jejího druhu hod doprovází určitým zvukem (velká koule- hluboký tón „booom“, malá koule-krátké „bum“, ostrá ledovka- vysoké rychlé „prásk“, rozteklá- „plesk“ a podobně). Každé dítě mu hodí kouli zpět a napodobí onen zvuk.

Dětem pustíme písničku Zima a všichni ji doprovázíme pohyby. Během první sloky třepají děti prsty shora dolů jako padající sníh, v druhé napodobují lechtání peříčkem a kroutí hlavou, třetí sloku naznačují válení velikánských koulí, při čtvrté stojí jako sněhulák a koukají nahoru na sluníčko a rukama asi zakrývají hlavu.

Před zimou a sněhem se všichni rádi schováme, zvířátka do doupat a kožíšků a my do teplého oblečení.

---

¹⁹ TICHÁ, A., RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími*. Praha : portál, 2007, s. 130. ISBN 978-80-7367-100-6.

Výtvarná činnost: Frotáž

Děti si na papír obkreslí a vystřihnou jednotlivé části zimního oblečení. Položí je na látku s výraznou strukturou a křídou přejíždí po papíře tak dlouho, až je na něm vidět struktura látky. Stejným způsobem pokračují děti u ostatních kusů oblečení. Když ho mají hotové nalepí vše na čtverku a pastelkami do něj domalují samy sebe.

2.4.3.3 Zimní klobouk- návrh

Cíl: shrnutí poznatků o zimě, kreativita, podpora fantazie a týmové práce

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: arch balicího papíru, barevné tuše, čtverky, větší kulaté misky nebo jiné nádoby tvarem podobné dýnku klobouku, mastný krém, potravinová fólie, tekuté lepidlo na tapety, větší hrnec na vaření, noviny, staré hrnce nebo pekáče, potravinářská barviva, misky na míchání lepidla.

Motivace: Diskuze v sále. Pedagog pokládá dětem otázky, jestli si myslí, že se nám klobouky povedly, co by měl takový zimní kouzelný klobouk umět za divy a kouzla a podobně. Připomene dětem podzimní dopis od paní přírody.

Výtvarná činnost: *Návrh zimního klobouku*

Děti nakreslí barevnými tušemi návrh zimního klobouku. Losováním vybereme vítězný návrh.

Lepidlo rozlijeme do hrnků a obarvíme potravinářským barvivem. Děti si pak samy namíchají typickou barvu zimy a klobouk pak nebude barevný jen navrch, ale i ve všech svých vrstvách.

Další postup práce je totožný jako u předchozích klobouků.

Tip: Děti mohou na klobouk vyrobit vlastní ozdoby z plastových láhví. Sněhové vločky z modrých a čirých PET lahví vypadají jako skleněné.

2.4.3.4. Zimní klobouk- dokončení

Cíl: ozdobení zimního klobouku, práce ve skupině.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 90 minut (včetně přestávky 10 minut)

Prostředí: sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: papírové krabice, nůžky, tužky, tavná pistole a silikonové náboje do ní, drátky a korálky, akrylové barvy, štětce, fén na vlasy, textilní ústřížky, krepový a barevný papír, přírodniny a jakékoliv další zdobné prvky dle uvážení .

Motivace: Pedagog připomene dětem, že se jejich práce chýlí ke konci. Zeptá se jich, zda si myslí, že paní Příroda zvládne napravit všechny škody sama a jestli nevědí jak bychom jí mohli my lidé všichni pomoci také jinak než výrobou kouzelných klobouků.

Pedagog s dětmi napíše dopis paní přírodě, že její klobouky jsou hotové.

Výtvarná činnost: *Zdobení zimního klobouku*

Děti dolepí, nabarví a ozdobí zimní klobouk a ilustrují také dopis pro paní Přírodu.

3 UKONČENÍ PROJEKTU

Stejně jako byl projekt „Čtvero ročních dob“ zahájen jednou speciální schůzkou, bude i podobně ukončen.

3.1 Závěrečná schůzka

Tato schůzka uzavře celý projekt a bude pro děti odměnou za jejich celoroční práci a snažení.

Cíl: uzavřít celý projekt, odměnit děti za celoroční práci, strávit zábavně celý půlden.

Věk: 6-10 let

Počet dětí: 10-15

Doba trvání: 6 hodin

Prostředí: zoologická nebo botanická zahrada, sál, místnost s dostatečným počtem stolů a židlí, umývadlem a několika elektrickými zásuvkami.

Pomůcky a vybavení: velký proutěný koš plný ovoce a drobných dárků, kladívko provázek, hřebíky, předem připravený dopis od paní Přírody, a křížovka s tajenkou na archu papíru, tužky.

Motivace: Pedagog připraví dětem křížovku, ze které se dozví, až ji vyluští, co budou na schůzce dělat. Tajenka bude obsahovat informaci, že děti pojedou na výlet a kam.

Výtvarná činnost:

Do oken klubovny zavěsí děti zvenku na provázek a hřebíčky všechny kouzelné klobouky. (viz *Příloha XXVII*) Pedagog vysvětlí dětem, že takto se jejich kouzelná síla dostane po větru přímo k paní Přírodě a v oknech zůstanou jen krásné prázdné skořápky, které si pro vzpomínku necháme v Domě dětí. Poté odjedeme s dětmi na výlet.

Až se vrátíme z výletu, půjdeme s dětmi do sálu, kam si pedagog předem připravil koš s ovocem, dárečky a dopisem od paní Přírody.

Pedagog přečte dětem dopis, ve kterém jim paní Příroda děkuje za pomoc a ujišťuje je, že její staré klobouky opět obnovily svou kouzelnou moc a proto doufá, že bude postupně moci napravit některé škody, které napáchali lidé v přírodě. A prosí děti, aby se chovaly stále tak ohleduplně a správně ke svému životnímu prostředí a pokusily se to naučit i ostatní, protože potom nebudeme žádné kouzelné klobouky potřebovat, když se všichni dokážeme chovat hezky.

ZÁVĚR

Tento projekt jsem připravovala s zcela jasným cílem. Chtěla jsem získat co nejvíce prakticky zaměřenou a podrobnou práci, která by mě, ale i mnoha dalším pedagogům mohla usnadnit práci v tom nejlepší slova smyslu. Snažila jsem se podívat na výtvarné činnosti z jiných úhlů pohledu, inspirovat tak k novým nápadům a odbourat strach z neznámých nebo náročnějších aktivit.

Tato práce má při svém praktickém použití za cíl posloužit hlavně k všestrannému rozvoji dítěte, k jeho obohacení v mnoha oblastech. Jednou z mnoha je i část citová.

Jsem velmi vděčna za příležitost pozorovat svět dětí z blízka a účastnit se ho nikoli jen jako nechápající divák, ale jako opora, přítel a rovnocenný partner dětí, které mě přijaly a já mohla být svědkem jejich vývoje.

Největší m přínosem pro mě nakonec nebylo sepsání této práce, jak jsem si původně myslela, ale to, co jsem při její realizaci zažila a prožívala.

Chtěla jsem v dětech probudit úžas nad zázraky přírody a místo toho ve mně znovu a znovu probouzely úžas nad zázrakem jménem dítě.

Naučila jsem se toho dost, ale hlavním krédem tohoto projektu by se měla stát myšlenka: „**Nepodceňujme děti**“. Nesmíme si myslet, že jen kvůli několika rokům navíc se od nich nemůžeme učit.

Chtěla jsem v dětech probouzet a podporovat tvořivost, a děti mi ukázaly, že ona nikdy nespí. Je přítomna a čeká jen na prostor, kde se projevit. Pokud ho dětem dáme, naučí nás svému neotřelému pohledu na svět a hravosti s jakou zvládají věci, o kterých si jen můžeme nechat zdát. Přiznám se, že jsem záviděla dětem jejich schopnost neotřele a nápaditě kombinovat barvy. Časem asi každý dospělý zapadne do schématu všeobecné líbivosti aniž by si to stačil uvědomit a právě tohle mi při práci s nimi došlo.

Proto nás děti tak často rozčilují. Nerozumíme jim nebo už si nepamatujeme jaké to bylo být dítětem. Možná podvědomě cítíme že právě tohle jsme ztratili a proto jsme podráždění.

Alespoň zlomek ale můžeme získat zpět tím nejsnadnějším způsobem.
Pozorujme! Když budeme mít všechny smysly a srdce otevřené, překonáme počáteční nedůvěru a bariéry a můžeme s dětmi jejich báječný svět zase sdílet.

ABSTRAKT

MARTANOVÁ, M. *Motivace k výtvarné činnosti u dětí mladšího školního věku v pedagogice volného času*. České Budějovice 2008. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce I. Kovářová.

Klíčová slova: motivace, děti, výtvarná činnost, mladší školní věk, pedagogika volného času

Výtvarný projekt „Čtvero ročních dob“ má za cíl přiblížit dětem mladšího školního věku, přírodu, zvyky, tradice a další zajímavosti jednotlivých ročních období a motivovat je k vlastní výtvarné činnosti a probudit v nich nadšení a tvořivost.

Těchto cílů je v projektu dosahováno pomocí literárně - dramatické, estetické, pohybové, enviromentální a zážitkové výchovy.

V závěru práce se zmiňuji o jevech, ke kterým došlo, při realizaci projektu a shrnuji svá zjištění a poznatky.

ABSTRACT

Motivation to art activity of children of younger school age in the pedagogy of leisure time.

Key words: motivation, children, art activity, younger school age, pedagogy of leisure time

The aim of my diploma work was focusing on motivation to art activity and creativity of children of younger school age in the pedagogy of leisure time.

The art project „The four seasons“ focuses on aim to clarify the children of younger school age the nature, habits, traditions and further interests of single seasons and to motivate them to their own art activity and arouse enthusiasm and creativity.

These aims are in the project achieved by literarily-dramatic, artistic, locomotory, environmental and experimental education.

In the conclusion I mention phenomenons, which arose during the realization of the project “The four seasons“ and I summarize my findings and knowledge.

POUŽITÁ LITERATURA

Monografie

BALÍK, J. *Jaro, léto, podzim, zima*. Brno : Schneider, 1999. ISBN 80- 85796- 76-7.

BORSKÁ, I., ŠTUKA, I. *Říkadla a šeptánky* : Praha : Albatros, 1998. ISBN 13-809-8914/41-5.

CIKÁNOVÁ, K. *Kreslete si s námi*. 2.vydání. Praha : Aventinum, 1992. ISBN 80-7151-015-7.

CIKÁNOVÁ, K. *Malujte si s námi*. 2.vydání. Praha : Aventinum, 1993. ISBN 80-85277-84-0.

CIKÁNOVÁ, K. *Objevujte s nám textil*. Praha : Aventinum, 1996. ISBN 80-85277-85-9.

CIKÁNOVÁ, K. *Objevujte s námi tvar*. Praha : Aventinum, 1995. ISBN 80-7151-732-1.

HAVEL, J. *Malovaný svět*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984. ISBN- neuvedeno.

HRABAL, V., MAN, F., PAVELKOVÁ, I. *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989. ISBN 80-04-23487-9.

HRUBÍN, F. *Špalíček veršů a pohádek..* 5. vydání. Praha : Albatros, 1983. ISBN - neuvedeno.

HUTŇANOVÁ, Z. *Tvoříme s dětmi*. Praha : Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1098-8.

JÁNSKÝ, P. *Já, písnička. Zpěvník pro žáky základních škol. II. díl pro 5.- 9. třídu*. Cheb : MUSIC CHEB, 1997. ISBN 80-85925-02-8.

KAPLICKÁ, J. *Kytice, kytky, kytičky*. Praha : Albatros, 1986. ISBN- neuvedeno.

KUBÁTOVÁ, M. *Pohádky lesního ticha*. Praha . Svoboda, 1984. ISBN – neuvedeno.

KOHL, M., A., F. *Preschool art, Drawing: It's the Process, Not the Product!*. Gryphon House, 2001. ISBN 9780876592236.

- KÖNIGOVÁ, M. *Tvořivost = kreativita*. Praha : UK FF, 1998. ISBN 80-85899-52-3.
- KOŽÍŠEK, J., RAIS, K., SLÁDEK, J. *Z křišťálové studánky*. Liberec : Albatros, 1974. ISBN – neuvedeno.
- KULHÁNKOVÁ, E. *Písničky a říkadla s tancem*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7367-171-9.
- LISÁ, L., KŇOURKOVÁ, M. *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. Praha : Avicenum, 1968. ISBN- neuvedeno.
- LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-205-X.
- LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Tvořivé vyučování*. Praha : Grada, 2003. ISBN 80-247-0374-2.
- MARÁKOVÁ, I. *Pranostiky a hry na celý rok*. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7367-164-6.
- NECHVÁTAL, F. *V mámině náručí*. Praha : Albatros, 1975. ISBN – neuvedeno.
- PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B. *Pedagogika volného času*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
- PECHOVÁ, J. *Strašuláci*. Praha : Laguna, 1993. ISBN 80-901499-0-7.
- RÁKOSNÍKOVÁ, J. *Hrajeme si u maminky*. Praha : Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-803-7.
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha : Panorama, 1990. ISBN80-7038-078-0.
- ŠOTTNEROVÁ, D. *Adventní čas*. Rubico: Olomouc, 2005. ISBN 80-7346-050-5.
- ŠOTTNEROVÁ, D. *Vánoce*. 2. vydání. Rubico: Olomouc, 2004. ISBN 80-7346-041-6.
- ŠOTTNEROVÁ, D. *Velikonoce*. 2. vydání. Rubico: Olomouc, 2004. ISBN 80-7346-044-0.
- TICHÁ, A., RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími*. Praha : portál, 2007. ISBN 978-80-7367-100-6.
- UŽDIL, J. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta*. 2. vydání Praha : SPN, 1978. ISBN – neuvedeno.

UŽDIL, J. *Mezi uměním a výchovou*. Praha : SPN, 1988. ISBN - nevedeno.

ŽÁČEK, J. *Aprílová škola*. 3. vyd., 2. rozšířené. Praha : Albatros, 1989. ISBN – nevedeno.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I** Text k písni Měsíce
(Motivační schůzka)
- Příloha II** Text - báseň Jaro, báseň Sněženka podsněžník
(projekt První květiniky)
- Příloha III** Text - píseň Návrat
(projekt Přilétají vlaštovičky)
- Příloha IV** Text - báseň Start do léta
(projekt Tričko na prázdniny)
- Příloha V** Text - báseň Hříbek
(projekt Houby, houbičky)
- Příloha VI** Text - báseň Včely
(projekt Včelky a motýlci)
- Příloha VII** Text - píseň Bouřka
(projekt Letní bouřka)
- Příloha VIII** Text - báseň Pasáci
(projekt Pasu, pasu ohníček)
- Příloha XI** Text - báseň Vlaštovičky táhnou
(projekt Vlaštovičky,nashledanou!)
- Příloha X** Text - báseň Pět minut v Africe
(projekt Chvilka v Africe)
- Příloha XI** Text - pohádka O malém Čtvrtjadýrku a velkém Bouchořovi
(projekt Lesní skřítek)
- Příloha XII** Text - báseň Papírové zuby
(projekt Velký drak Hudrarák)
- Příloha XIII** Text - pohádka O lesní chaloupce, pohádka Sen pro medvídka
(projekt O čem se zdá zvířátkům)
- Příloha XIV** Text - báseň Čas cukroví a jmelí
(projekt Dárky a dárečky)
- Příloha XV** Text - píseň Hvězda na vrbě
(projekt Na tři krále mnoho hvězd- urodí se hodně brambor)
- Příloha XVI** Text - báseň Jaké barvy známe
(projekt Barvy pro radost)
- Příloha XVII** Text - píseň Zima
(projekt Než zapálí jaro svíčku, schováme se do kožíšku)
- Příloha XVIII** Fotografie – projekt Velikonoční svátky
- Příloha XIX** Fotografie – projekt Na svatého Jiří vylézají z děr hadi a štíři
- Příloha XX** Fotografie – projekt Rozkvetlá louka
- Příloha XXI** Fotografie – projekt Tričko na prázdniny
- Příloha XXII** Fotografie – projekt Lesní skřítek

- Příloha XXIII** Fotografie – projekt Podzimní ples
- Příloha XXIV** Fotografie – projekt Velký drak Hudrarák
- Příloha XXV** Fotografie – projekt Dárky a dárečky
- Příloha XXVI** Fotografie – projekt Bílý den

Příloha I Text k písni Měsíce
(Motivační schůzka)

Měsíce

PAVEL JURKOVÍČ
VÁCLAV ČTVRTEK

Mírně

Le-den je mě-síc pl-ný le-du, ú-nor za-vo-lá skři-ván-ka,
bře-zen dá prv-ní lžič-ku me-du, v dub-nu se čis-tí stu-dán-ka,
kvě-ten si ří-ká pod-le kví-tí, čer-ven si na svět slun-cem sví-tí.

Refrén

Dva-náct je mě-sí-ců a kaž-dý z nich ji-nou če-pi-ci no-sí,
zi-ma nám do dla-ní na-sy-pe sníh, v lé-tě bě-há-me bo-si.
Čer-ve-nec po ja-ho-dách vo-ní, sr-pen si bles-kem za-kře-še,
v zá-ří se sej-dem pod ja-blo-ní, v říj-nu dešť ples-ká po stře-še,
lis-to-pad svlé-ká stro-mům ša-ty, v pro-sin-ci zra-jou hvěz-dy zla-tý.

Refrén ...

Měsíce

Leden je měsíc plný ledu, únor zavolá skřivánka, březen dá první lžičku medu, v dubnu se čistí studánka, květen si říká podle kvítí, červen si na svět sluncem svítí.

Dvanáct je měsíců a každý z nich jinou čepici nosí, zima nám do dlaní nasype sníh, v létě běháme bosí.

Červenec po jahodách voní, srpen si bleskem zakřeše, v září se sejdem pod jabloní, v říjnu déšť pleská po střeše, listopad svléká stromům šaty, v prosinci zrajou hvězdy zlatý.

Dvanáct je měsíců a každý z nich jinou čepici nosí, zima nám do dlaní nasype sníh, v létě běháme bosí.²⁰

---

²⁰ RÁKOSNÍKOVÁ, J. *Hrajeme si u maminky*. Praha : Vyšehrad, 2005, s. 6, 7. ISBN 80-7021-803-7.

Příloha II Text – báseň Jaro, báseň Sněženka podsněžník
(projekt První květinčky)

Jaro

Táta včera na venku
našel první sněženku,
vedle petrklíč,
zima už je pryč.²¹

Sněženka podsněžník

Stonek, dva lístky —
a je venku
zelená kolíbka pro sněženku.
Ještě je
v zavinovačce,
je docela malá a jinak by se polámala.
Takhle si může klidně spát
a lehounce se kolíbat.²²

---

²¹ HRUBÍN, F., TRNKA, J. *Špalíček veršů a pohádek..* 5. vydání. Praha : Albatros, 1983, s. 41.
ISBN - neuváděno.

²² HRUBÍN, F., TRNKA, J. *Špalíček veršů a pohádek..* 5. vydání. Praha : Albatros, 1983, s. 41.
ISBN - neuváděno.

Příloha III Text- píseň Návrat
(projekt Přilétají vlaštovičky)

Návrat

PAVEL JURKOVIČ
FRANTIŠEK HALAS

Živě

Vlaš-to-vič-ky, vlaš-to-vič-ky, po-ví-dal-ky, švi-to-říč-ky,
už nám z dál - ky ja - ro ne - sou,
na do - mov se ce - lé tře - sou.

Prohlédly si, kde co leží, hnízda, dvorky, špičky věží, pak spustily naříkání: Tři vidličky chybí, páni.

Tři vidličky, tři vidličky, pokřikují na lidičky, už k nám z dálky jaro nesou -na domov se celé třesou.²³

---

²³ RÁKOSNÍKOVÁ, J. *Hrajeme si u maminky*. Praha : Vyšehrad, 2005, s. 39. ISBN 80-7021-803-7.

Příloha IV Text – báseň Start do léta
(projekt Tričko na prázdniny)

Start do léta

Léto
zná tisíc legrací:
Je běhací
a skákací
a kopací
a plovací!

Volá nás:
- Kde jste, dobráci?
- Jsme přilepeni
za křídlo,
drží nás školní
lepidlo.
Že je tak teplo,
školník dříme...
Tajně se z lavic
odlepíme
a vystartujem
do léta:

Druhá Bé
právě odlétá!²⁴

---

²⁴ BORSKÁ, I., ŠTUKA, I. *Říkadla a šeptánky* : Praha : Albatros, 1998. s. 61- 62. ISBN 13- 809-8914/41-5.

Příloha V Text – báseň Hříbek
(projekt Houby, houbičky)

Hříbek

Znám se s roztomilým kloučkem,
schovává se pod kloboučkem,
celé dny ho děda mech
nosí lesem na zádech.²⁵

---

²⁵ HRUBÍN, F., TRNKA, J. *Špalíček veršů a pohádek*. . 5. vydání. Praha : Albatros, 1983, s. 33.
ISBN - neuvedeno.

Příloha VI Text – báseň Včely
(projekt Včelky a motýlci)

Včely

Pod starou hruškou ve stínu poslouchám hudbu včelínu.

Oblékla jabloň bílý šat, tu hudbu slyším odevšad.

Rosička padá na květy, kde písňe včel jsou zaklety.

Když z naší lípy voní med, letěl bych s malou včelkou hned.²⁶

---

²⁶ NECHVÁTAL, F. *V mámině náručí*. Praha : Albatros, 1975, s. 53. ISBN – nevedeno

Příloha VII Text – píseň Bouřka
(projekt Letní bouřka)

Bouřka

VIKTOR KALABIS
VÁCLAV ČTVRTEK

V polkovém tempu

Vzal si mrak čer-ný frak, po-zval pa-ní bouř - ku
na ta - ne-ček nad ko - pe-ček, to - či - li se v krouž - ku,
na ta - ne-ček nad ko - pe-ček, to - či - li se v krouž - ku.

Tančili, rejdlili, až to nebem hřmělo, setmělo se, blýskalo se, potom zapršelo,
setmělo se, blýskalo se, potom zapršelo.²⁷

---

²⁷ RÁKOSNÍKOVÁ, J. *Hrajeme si u maminky*. Praha : Vyšehrad, 2005, s. 67. ISBN 80-7021-803-7.

Příloha VIII Text- báseň Pasáci
(projekt Pasu, pasu ohníček)

Pasáci

Pasáčkům patří pochvala, koza by se jen trkala.

Kozlátka zase skotačí
v trní a v samém bodláčí.

Lepší je hlídat, holečku, telátko nebo ovečku.

Lépe se pase koníček
tam, kde nám hoří ohníček.²⁸

---

²⁸ NECHVÁTAL, F. *V mámině náručí*. Praha : Albatros, 1975, s. 58. ISBN – neuváděno.

Příloha XI Text- báseň Vlaštovičky táhnou
(projekt Vlaštovičky, nashledanou!)

Vlaštovičky táhnou

Vlaštovičko, leť -už je na tě čas. Listí žloutne, poletuje, po strništích vítr duje -
bude brzy mráz.

Vlaštovičko, leť -na sluneční jih! Pavouk babí léto spřádá, muška též si pospí ráda,
až přiletí sněh.

Až ho napadne kolem našich vrat a až bude meluzína kvíletí nám do komína,
budem vzpomínat.²⁹

---

²⁹ RÁKOSNÍKOVÁ, J. *Hrajeme si u maminky*. Praha : Vyšehrad, 2005, s. 60. ISBN 80-7021-803-7.

Příloha X Text- báseň Pět minut v Africe
(projekt Chvilka v Africe)

Pět minut v Africe

Čáry, máry, ententyky, poletíme do Afriky. Přidržte si čepice .. . Hop! a už jsme v Africe:

Lvi a lvice pod palmami hrozitánsky špulí tlamy, loví myši v oáze, přibývají na váze.

Sloni troubí písňě sloní, až nám z toho v uších zvoní, vytrubují zvesela jako správná kapela.

Pštrosi mají krásné peří, pyšně si ho nakadeří, kýchneš-li však nablízku, strčí hlavy do písku.

Plameňáci purpuroví na jezeře ryby loví, volavky a marabu hrají si tam na babu.

Paviáni křičí zdola: — Žirafo, hej, hola hola! Jak se máš tam nahoře? Dohlédneš až za moře?

Žirafa jen mhouří víčka, žďuchá hlavou do sluníčka. Chodí k němu na táčky, okusuje obláčky.³⁰

---

³⁰ ŽÁČEK, J. *Aprílová škola*. 3. vyd., 2. rozšířené. Praha : Albatros, 1989, s. 49. ISBN – neuvedeno.

Příloha XI Text- pohádka O malém Čtvrtjadýrku a velkém Bouchořovi
(projekt Lesní skřítek)

O malém Čtvrtjadýrku a velkém Bouchořovi

Z lesa, co voněl za loukami, juklo opatrně Jitro, protože právě v těch místech bydlel obr Bouchoř. Místo nohou měl obrovské tlápy a místo rukou veliké chňápy. Když se narovnal, čupřinou vlasů sahal až k nebi. Stával jednou velebou v oranici a druhou v naježeném strništi. Z dlouhé chvíle proháněl po obloze chundelaté oblak } nebo koulel zlatým sluncem. Ale běda, když se probudil do špatné nálady. To dovedl mydlit s oblohy rohatými blesky, hromburáčet na celý svět, fučet s větrem o závod a ždímat nenechavými chňápami mraky, až z nich vycedil prudký déšť.

Jitro kolem něj vždycky radši přecupalo po špičkách, aby Bouchoře hned na samém krajíčku dne nerozvrzalo. Tichounce se usadilo na mez a trpělivě čekalo, co se Bouchořovi vyklube v palici. Bouchoř funěl, až to fičelo, a Jitro, aby mu lépe ubíhal čas, přepočítávalo červené šípky na keři plané růže. Když už z toho počítání bylo celé tumpachové, protáhlo se a vzhlédlo do korun stromů.

"Vida," řeklo okouzleně, "stromy už začaly probleskovat zlatými ornament v lístků".

"Líbí se ti?" zeptal se jemný hlásek. Přišla tam dívčinka v pestrých šatech, co šustily, jako když se v prstech zamne hedvábí.

"Že ty jsi Podzimulka?" zeptalo se Jitro. Dívčinka celá zahořela zvědavostí. "Odkud mě znáš?"

Jitro na ni upřelo pohled. "Sotva na stromech začne kvést listí, dá se čekat, že tě někde potkám." A pak začichalo kolem sebe. "Už cítím ve vzduchu podzimní povětrí."

Podzimulka stála pod šípkem, záhadně se usmívala a pomalu vypočítávala na prstech: "Nejdřív na voním jablíčka, pak vypravím na jih šípky divokých hus a nakonec se pustím do malování. Až přijde kmotříček Podzim, každý strom bude svítit a zářit jako klenot z jantaru."

"Na takovou podívanou se určitě zastavím," slíbilo Jitro. Podzimulka přitakala a rozloučila se.

Jitro si sedlo zase pod růžový keř, že ještě překlímá tu chvíli, než se obr Bouchoř proloupne ze spaní. Už pomalu zavíralo oči, když se začala třást zem. Nad čtverečky polí vyrostl obr a stín

od něho zalehl celičkový kraj. Rozespale zívá, zablýskal bělmem a rozmýšlel, jak je dnes vlastně naložený.

Jitro mu raději nepozorovaně proklouzlo za zády a zamířilo zpátky k vysokému lesu. Dívalo se mezi stromy, kde vyrostl nový hřib, aby ho naučilo smekat klobouk a zvučně pozdrav - dobry de Najednou se rozhoupal mech, zarachotil mocný hromhlas a povětrím se ohnala tlápa.

"Hromtrdla peroutkový, máváte mi přímo do očí!"

Pod nebem švelila křídla divokých husí a Bouchořovi to nešlo pod jeho obrnos. Oháněl se po nich jako po dotěrných mouchách, až se z toho na borovicích rozbrnkaly šišky a líska na kraji lesa se celá zakymácela.

"Och! "hrklo voříškách, co na ní rostly, a honem se pevně chytily větví. "Ještě jsme neužrály!" Jeden oříšek, který se špatně držel, se skulil na zem. Chvilí smutně ležel v trávě, pak se rozlouskl a nešťastně řekl:

"Rostl jsem úplně zbytečně. Je ze mne sotva čtvrtjadýrko." "Propána, je z něho jen čtvrtjadýrko," leklo se Jitro, co tam honem přiběhlo. Stálo nad oříškem, hlavu drželo v dlaních a nevědělo si rady. Cestou mezi poli přichvátala i Podzimulka. Spráskla ruce a řekla: "K jídlu není, zasadit se taky nedá, co jen s ním, aby nepřišel na svět pro nic za nic?" Sedla si na parížek a koulela oříškem v dlaních. Najednou dostala nápad: "Udělám z něj lískového skřítka!" Zavřela oříšek do pěstičky a řekla tajnou větu.

"Celého mě rozmačkáš. Hned mě pusť!" naporučil tenký hlásek.

Když dlaň rozevřela, seděl na ní panáček. Kabátek měl z vroubkovaných lístků a na hlavě skořápkovou čepičku. Prohlídl si Podzimulku oříškovými očima a zahrozil na ni prstem.

"To všechno ty, abys věděla! Co tě to napadlo, pouštět na Bouchoře husí šipky? To jsi s tím nemohla počkat, až si zas položí palici na zem?"

Podzimulka jen stačila říct: "Divoké husy mají naspěch, čeká je cesta až

k africkým břehům."

Ale skřítko to vůbec neohromilo. Mračil se a brnkal si prstíkem o našpulenou pusu.

"Tak se na Podzimulku nezlob," řeklo mírně Jitro. "Už máš na světě svoje místo. Teď je z tebe skřítek Čtvrtjadýrko."

Panáček si protáhl kloubky. "Co tu budu dělat?"

"Nejdřív se naučíš zdravít," řeklo Jitro a uklonilo se na obě kolínka.

"Opakuj to. A nezapomeň smeknout." Skřítek pozdvihl čepičku a popřál všem dobrý den.

"A teď mi můžeš pomáhat malovat stromy," řekla Podzimulka a šla míchat barvy. Čtvrtjadýrko hopkal za ní.

"Mám takové, že je nesmyje ani rosa, ani lijavec," chlubila se.

Čtvrtjadýrko neřekl jediné slovo, přehodil jen štětec z dlaně do dlaně a chvíli přemýšlel. Pak začal malovat bříze dlouhé zlaté vlasy.

Podzimulka jen spokojeně přivírala oči a pak si založila ruce v bok. "Šikovného pomocníka jsem si vybrala," řekla nakonec.

Najednou se z nebe sesypal hlas, jako když padá lavina kamení: "Co to tam děláte, vy dva?"

Skřítek s Podzimulkou odskočili za pařez. "Bouchořovi není radno chodit moc na oči," zašeptala Podzimulka a položila si ukazovák na pusu. Seděli tichounce jako pěna.

Obr chvíli čekal, ale když se hodnou chvílí nic nedělo, zahučel: "To jako bych volal zrovna do pouště!" Sehnul se a čučel zvědavě do lesa.

V tu chvíli si Čtvrtjadýrko všiml, že mu ze štetce krápě žlutě na střevíce, a chtěl trochu barvy odstříknout do listů. A pokropil Bouchoře.

Lesem zašumělo, jak obr zafučel: "Hrombuchbasa, kdo mi to udělal?"

Podzimulka rychle schovala skřítku za sukni. Sama stála bledá jako svíčka, ale nakonec srdnatě řekla: "Proč strkáš obrnos tam, kam nemáš?"

Obr zakroutil přemýšlivě očima, ale pak mávl chňápou, až se zakolíbaly stromy, a narovnal zase záda. Bylo to, jako když vstává skála.

"Co se to děje?" zapištěly z lísky oříšky. "Už jsme se zase přesypaly. Takhle to dál nejde!"

"Takhle to opravdu dál nejde," přitakala Podzimulka. "To bych měla za chvíli plný les Čtvrtjadýrek."

Skřítek si posunul čepičku do čela, že musel zdvihnout bradu, když zvedl oči k panence.

"Zavoláme slunce, ať je radši rychle dopeče.

Stejně by už měly uzrát každou hodinu."

Podzimulka byla pro. "Jen nevím, jak slunce přivoláme Bouchořovi rovnou před nosem."

Vyvlíkli se opatrně z lesa a poodešli kousek úvozem. Sotva nechali smrky za patami, tiše začali slunce vábit. Jenže na zamračené obloze se nic ani nepohnulo. Skřítkovi už netrpělivostí začala usychat lísková čepička, když z lesa vyhrkne hlásek:

"Snad se mi nepletete do řemesla?" Bylo to Jitro. Přeskočilo přes mlázi a nechápavě zakroutilo hlavou. "Copak nevíte, že já jsem se sluncem jedna ruka? Nemůžete něco říct?"

Stouplo si na špičky, rozpřáhlo dlaně a těmi dlaněmi volalo sluníčko na zem. Sotva problesklo mezi mraky, Jitro ho vedlo pomalým pohybem prstů dolů. Slunce se snaželo za těmi veslujícími dlaněmi jako nafukovací balónek a zářilo žlutě do všech stran.

"Mám toho akorát!" zaburácel zase strašný hlas. "Stačí, že mi na nose svítí zlaté pihy, ještě mi do očí bude blyskat slunce!" rozvzteklil se Bouchoř. Zamíchal s mraky jako s krupičnou kaší, ohnal se povětřím a sluníčko chytil.

Jitro zůstalo, jako když ho přibije, Podzimulka si zděšeně přiklopila pusu, jen Čtvrtjadýrko mávl troufale čepičkou: "Hned nám ho vrať! Copak může zůstat svět bez sluníčka?"

Ale obr na rozumné slovo nedal. Oddupal za les a tam zůstal trčet jako hora. Jitro zalomilo rukama: "Nastal čas, abych se poroučelo. To tady po sobě nechám pěkný pořádek!"

Podzimulku konečně přešlo první leknutí. Udělala rukou zlodějský hmat a řekla: "Došlápneme si za obrem a sluníčko mu vyfoukneme."

Nebyli si vůbec jisti, zdali se jim to povede, ale nakonec se na tu cestu vydali. Prošli vysoký les, prodrali se hustým houštím, přeskočili vývraty a přeběhli

paseku. Nakonec je klikatá stezička zavedla z hvozdů až na rozlehlou pláň. Podzimulka konečně zvolnila krok.

"Tady někde v těch končinách obr hospodaří," řekla tichounce.

"Já dál nesmím," řeklo nešťastně Jitro. "Dávno už skončila moje hodina." Hlavu z toho mělo na rozskočení.

Čtvrtjadýrko na ně mžikl okem. "Tak tu na nás počkej schované."

Jitro se přikrčilo za hromadu klád. Podzimulka s Čtvrtjadýrkem odcházeli po špičkách a opatrně se rozhlíželi na všechny strany. Náhle si všimli, že kousek od nich stojí velebota.

K velebotě patřil Bouchoř.

Stál s hlavou u samého nebe, málem v nedohlednu. Protácel nespokojeně panenky a rukávem si otíral čelo.

Podzimulka byla celá nesvá. "Copak to vyvádí? A kampak sluníčko schoval? Kde ho budeme hledat?"

"Každá rada drahá," řekl Čtvrtjadýrko a tiše pozoroval obra. Jen to dopověděl, obr naposled zakroutil očima, ofoukl si upoceně čelo a pak se složil na pláň, až se kolem zaprášilo.

"Máme štěstí, že jsme ho tak rychle našli," šeptla Podzimulka a držela v sobě kýchnutí z rozvířeného prachu. Čtvrtjadýrko si důkladně oprášil klopy u kabátu a řekl:

"Máme štěstí, že nás ten halahrom neroztlápl." Vtom Podzimulka kýchla, div jí neulítla mašle.

Obr hned otevřel jedno oko. "Kdo mi to tak směšně bzinká do ucha?"

"Já," řekla srdnatě Podzimulka.

Obr otevřel i druhé oko, legračně zamžoural a nakonec si sedl. Rozhlížel se a na střapaté palici si držel obrčapku. "Že vy mi zase budete plašit žluč?" zavrčel podrážděně.

Čtvrtjadýrko chtěl začít rovnou o sluníčku, ale najednou mu nešla z hlavy obrova čepice. "Mluvte!" spustil obr. "Pročpak jste přišli?" "Navštívit tě," pospíšila si s odpovědí Podzimulka, protože Čtvrtjadýrko ztratil řeč. Stál a nespouštěl oči z Bouchořovy obrčapky.

"Přišli jste si pro slunce, tak je to!" ušklíbl se obr. "Nemám! Nedám!" řekl a otočil si prázdné kapsy. Ale honem zase připlácí ruku na čepici.

V Podzimulce se málem zadrhlo. "Kdepak to sluníčko je?" řekla přiškrceným hláskem. "Vrať ho hned na nebe. Když přestane hřát, natotata tu jsou plískanice."

Obr jen odseknul: "Konec řečí! Musím se prospat z horkosti, co mě souží."

A znovu se svalil na zem. "Aspoň mi ta plískanice trochu zchladí hlavu."

Čtvrtjadýrko vzal Podzimulku za ruku a vedl ji pryč. Otočila po něm nechápavě oči, ale než stačila otevřít pusku, Čtvrtjadýrko zašeptal: "Neboj, sluníčko bude naše." Když přešli kus pláně, skřítek se zastavil a smekl. "Tak na shledanou, pane obr."

Bouchoř jako když neslyší. Sáhl si na pole pro otep slámy, nastlal šiji pod ucho a rychle sklapl víčka.

"Na shledanou, povídám," opakoval Čtvrtjadýrko.

Ale obr zase nic.

"Takový veliký a neumí zdravit?" řekl chytře skřítek.

Obr proloupl oči a obrovsky se zastyděl. Rychle si dřepł a smekl obrčapku.

"Na shledanou," vybafl.

Vtom mu z pod čepice vyklouzlo sluníčko. Podzimulka ho hbitě popadla do náruče a přehodila ho přes pláň k lesu. Tam je Jitro chytilo do sukně a běželo s ním rychle na kopec. Než se Bouchoř vzpamatoval, sluníčko už sedělo na obloze. Napřed chtěl zlostí rozrazit pařez, ale potom zas jen mávl chňápu. "Stejně se mi z toho horka málem převrhlo v hlavě," zabručel a natáhl se, aby konečně usnul hlubokým spánkem.

"A my půjdeme domalovat listí na stromech," řekla Podzimulka a běžela se Čtvrtjadýrkem k lesu.³¹

---

³¹ PECHOVÁ, J. *Strašuláci*. Praha : Laguna, 1993, s. 80 – 92. ISBN 80-901499-0-7.

Příloha XII Text- báseň Papírové zuby
(projekt Velký drak Hudrarák)

Papírové zuby

Vyletěl si pyšný drak, vyletěl si do oblak, z vysoka se dívá na svět, strašil by,
a neví jak.

Rozhlíží se do všech stran, potom hrozí hejnu vran, ale vrány se mu smály, že je
ještě malý pán.

Vlaštovky a holubi nebojí se záhuby, ať si na ně zuby cení nalíc nebo naruby.

Polekal by drobátko aspoň malé koťátko, ale kotě: „Hihi, hihi, schovej si mě,
děvčátko!”

Do šíře i do dále nikde se ho nebáli. A ty zuby papírové? Všichni se jim vysmáli.³²

---

³² KOŽÍŠEK, J., RAIS, K., SLÁDEK, J. *Z křišťálové studánky*. Liberec : Albatros, 1974, s. 45.
ISBN – nevedeno.

Příloha XIII Text- pohádka O lesní chaloupce, pohádka Sen pro medvídka
(projekt O čem se zdá zvířátkům)

O lesní chaloupce

Tam, kde je les nejhlubší a mech nejměkčí, mají svou chaloupku lesní hajadla. Jsou to panáčci velcí sotva muchomůrce po klobouk, ale zato velice důležití: vždyť stráží v lesním království ticho. V zimě, když je lesní království bílé, sněhem zapadané, hlídají, aby nikdo krokem ani hlasem nerušil spánek zvířátek, která přespávají dlouhou zimu.

Když jaro promění lesní království z bílého v zelené, dbají lesní hajadla o to, aby nikdo nebudil ptačí miminka ve vajíčku-kolébce v hníždě. Povím vám, jak tu hajadlovskou chaloupku najdete.

V zimě k ní vedou sněhem stopy. Táhnou se od chaloupky k pelíškům a doupátkům zimních spáčů jak úzké dlouhé pentličky, tak jak po nich ujížděla hajadla v sánkách z ořechových skořápek. Jsou však ty stopy hluboké skoro na palec, vždyť skořápkové sánky vozí těžký náklad, hajadlo s promítačkou snů. Ti lesní uspávači vozí všem zimním spáčům sny.

Když sníh roztaje a jaro promění lesní království na zelené, nenajdete chaloupku po stopách, ale po zvuku. Lesní hajadla hrají ptačím miminkům ukolébavky.

Chaloupku mají pro tu obojí službu dobře vybavenou, v zimní světnici mají uloženy sny pro zimní spáče, v letní světnici skládají ukolébavky. Proto stojí hajadlovská chaloupka na kuří noze, aby se mohla otáčet, jak slunce ukazuje. Když začne sluníčko stoupat po nebeském chodníku vzhůru a slibuje, že bude hřát, zazvoní hajadlovský mistr na bledulkový zvonec a řekne, tak jak se pohádkovým chaloupkám říká: „Chaloupko, chaloupko, otoč se ke mně jarem!“ Kuří noha přešlápne a chaloupka se otočí kupředu zelenou světnicí, tou, kde se skládají ukolébavky ptačím hníždům. Když si chce unavené slunce odpočinout a kutálí se nebeským chodníkem dolů spát, zazvoní hajadlovský mistr na vřesový zvonec a poručí: „Chaloupko, chaloupko, otoč se ke mně zimou!“ Kuří noha přešlápne a chaloupka se otočí kupředu bílou světnicí, tou, kde hajadla připravují sny pro zimní spáče. Myslíte, že byste chaloupku lesních uspávačů nenašli? Ty děti, které si umějí povídat se zvířátky a spočítaly taky sedmítečnému sluníčku puntíky na pláštíku, ty ji určitě najdou. Tak jako ji našla Verunka.

Lehněte si do postýlek, zavřete oči a já vám budu tichounce vyprávět, jak to bylo.³³

Sen pro medvídka.

Byla holčička Verunka a měla medvídka Míšu. Když Verunka snídala, snídal s ní u stolu i Míša. Když maminka uvázala Verunce do vlasů růžovou

---

³³ KUBÁTOVÁ, M. *Pohádky lesního ticha*. Praha . Svoboda, 1984, s. 5 -7. ISBN – neuvedeno.

pentli, uvázala Verunka Míšovi růžovou pentli okolo krku jako kravatu. Když začal foukat vítr ze strnišť a hlásila se zima, oblékli šálu i čepici Verunka i Míša. Když se Verunka chystala večer do postýlky, býval i Míša celý ospalý.

„Míso, nespi ještě! Ještě si musíme vyčistit zuby na dobrou noc. Nebud' líný!"

„Jsem líný, protože jsem ospalý," mručel Míša.

„A proč jsi tak moc ospalý?"

„Jsem pořád nedospaný, protože my medvědi máme delší noc, než mají děti. Děti spí malou noc, a my medvědi spíme velkou noc a ta je dlouhá po celou zimu."

„A proč spíte po celou zimu?"

„Protože my medvědi jsme zimní spáči."

„Proč jste zimní spáči?"

„Protože šlo spát naše jídlo. Všechno, co je pro nás zvířata k jídlu v lese i na louce, šlo spát pod velkou sněhovou peřinu. Peřina pro děti je teplá, sněhová peřina zvířata studí. Kdybychom my medvědi nešli spát, trápily by nás zima a hlad. Proto zalezeme do pelechů a jsou z nás zimní spáči."

Verunka byla smutná. „Když musíte vy medvědi celou zimu spát, to si se mnou nebudeš celou zimu hrát, Míso?"

„Ty budeš, Verunko, v zimě sáňkovat, protože jsi holčička, a já budu v zimě spát, protože jsem medvěd."

„Ale jseš plyšovej a vycpanej."

„Ale přesto jsem medvěd."

Verunka se bála, že jí Míša odejde spát s ostatními medvědy do zimního pelechu v lese. „Míso, nechod' spát do lesa. Udělám ti doma spací krabici."

Uchystala mu do veliké spací krabice všechno, aby mu nebylo zima. Čepici, šálu, punčochy na všechny čtyři tlapky, kabát po panence a nastlala mnoho hadříků, aby měl pěkný zimní pelech.

Míso, co všechno mají mít ještě zimní spáči?"

„Mají kožíšek a pod kožíškem sádlo, protože se v létě . v Krmili do zásoby na celý rok."

Verunka přidala do spací krabice pro jistotu krajíc chleba se sádlem.

Míso, co mají ještě zimní spáči? Mají taky sny? To :, musel být dlouhatánský sen, aby jim stačil na spaní po celou zimu až do jara."

O snech Míša nic nevěděl. Byl ještě maličký medvídek, byl na světě od Verunčiných narozenin, a na zimní spánek se chystal poprvé.

Verunka přemýšlela. Když si Verunka s maminkou dávají dobrou noc, přejí jedna druhé, aby se jim něco pěkného zdálo. Verunce se jednou zdálo, že je paní cukrářkou, a patřily jí všechny dorty v celém cukrářství. Když se člověku něco zdá, je to, jako by měl ještě jeden len navíc: skáče si, chodí si, mlsá a může se mu leccos stát a může uvidět přemnoho nevidaných divů. Kdyby enom spal

a nic se mu nezdálo, to jako by ani nebyl. Verunka se začala strachovat, mají-li tam, odkud posílají lidem sny, sen tak dlouhý, aby stačil na celou zimu. Jestli nemají, mělo by se to obstarat, aby nebyl medvídek Míša ošizený.

„Míšo, nelez ještě do spací krabice spát. Musíme se nejdřív zeptat na sny." A koho se zeptáme?" „No přece tam, kde sny dělají." Verunka věděla, jak to je: písničky jsou natočeny na magnetofonovém pásku nebo na gramofonové desce. Filmy jsou na filmovém pásku. Pásek se dá do promítačky a obrázky běhají po plátně jako živé. Když se promítačka zastaví, vlezou si obrázky na pásek zpátky. Když se probudíš, vlezou sen taky nazpátek tam, odkud vylezl. „Až se mi nějaký sen začne zdát, já se hned zeptám, kde mají ty pásky a jestli tam mají taky sen pro medvědy."

Míša si dal říct. Nešel ještě do spací krabice, vlezl si k Verunce do postýlky a čekali, až přijde sen.

A už tady sen byl:

Verunka s Míšou se octli v takové zvláštní chaloupce. Zvenčí to byla chaloupka, ale uvnitř vypadala světnice spíš jako v knihovně, kam si chodí Verunka s maminkou vypůjčovat knížky. Jenže tady neměli v policích knihy, měli tam kotouče s pásky snů. U pultu nestála paní knihovnice, ale neznámý pán. Jenže to byl maličký pán, skoro skřítek. Měl však na nose brýle, a tak to byl spíš pán.

Brýlatý maličký pán Verunku znal a hned ji vítal: „I hleďme, tohle je Verunka z první třídy, od paní učitelky Konopíkové. Za jedničku s hvězdičkou jsme ti poslali vybraný sen o dortech. Přišla sis zase pro dortový sen, Verunko? Máš v písance druhou jedničku s hvězdičkou?"

„Já jsem nepřišla pro sen sobě, ale Míšovi," řekla Verunka. „Máte, prosím, pane, taky nějaké sny pro zimní spáče?"

„Ovšemže máme sny pro zimní spáče, Verunko," řekl pán a ukázal na polici, kde byly uloženy kotouče snů. „Ale ty přece nejsi zimní spáček, ty jsi holčička."

Ale Míša je. Protože on je medvěd."

Podíváme se do seznamu snů pod písmeno M. Medvědí sny."

Prosím, pane, vyberte pěkný sen," prosila Verunka. „On je Míša moc hodný medvěd."

Ale je plyšový a vycpaný," řekl správce snů. „Zatím máme sny jen pro opravdové medvědy."

On je skoro opravdový," přimlouvala se Verunka.

Tak víš co, Verunko," rozhodl správce snů, „vraťte se oba do postýlky. My natočíme zítra sen pro takové medvědy, jako je tvůj Míša. Zatím ti přeju dobrou noc."

Ve skladišti snů měli radu.

Čas pokročil," řečnil správce skladiště, který tu schůzi řídil. „Kytičky

i trávy šly už spát, stromy je přikryly dekou z padaného listí. Sněhové víly háčkují už z mrazového vlákna dečky-sněhové vločky a brzy jimi posypou zahradu, louku i les. Zmizí všechno, co je k jídlu pro zvířata v lese i na louce. Kdo nechce mít hlad, zalezl už do zimního pelíšku. Kdyby však zimní spáči jen a jen spali od podzimku až do jara, byli by ošizeni o půl života, a proto máme pro ně připraveny sny." Pak se řečník obrátil ke svým pomocníkům.

„Milá úřadující hajadla," tak oslovil skřítky, kteří chodí spáčům promítat sny, „zdalipak jste prohlédli, jsou-li na kotoučích řádně natočeny sny pro všechny zimní spáče? Nevynechali jsme žádné spící zvířátko v polním či lesním pelíšku?" Nasadil brýle a zalistoval v seznamu snů. „Probereme si to podle abecedy."

A vyvolával podle abecedy písmena. Tak hajadlo s písmenem J na pláštíku i promítačce potvrdilo, že jsou v pořádku sny pro jezevce i ježka, hajadlo

s písmenem N mělo i sen pro netopýra.

„Počkat," zarazil správce skladiště snů tu inventuru. „Vraťme se k písmenu M. Sny pro medvědy. Máme tady žádost o sen pro medvídka Míšu."

„Míša není spáč z polního ani lesního pelíšku," řeklo hajadlo úřadující pro medvědí sny. „Holčička Verunka mu ustlala v krabici od bot. A je plyšový a je vycpaný."

„Ale přesto je to medvěd, a když mu Verunka ustlala k zimnímu spánku, nesmíme ho ošidit o sen pro zimní spáče," rozhodl správce skladiště snů. „Doplňme pod M k medvědí snům sen pro medvídka Míšu. Vážené hajadlo od medvědí snů, dejme se rychle do výroby."

A opravdu jim to šlo velice rychle, vždyť měli na výrobu snů chytrý stroj.

Ten stroj vypadal jako poštovní schránka. Po stranách, kde mají poštovní schránky otvory pro dopisy, měl stroj také otvory. Jeden z pravé a druhý z levé strany, tak jako mají lidé uši. Do těch otvorů se nic neházelo, ale šeptalo se tam jako do uší. Do pravého otvoru pošeptalo úřadující hajadlo všechno, co vědělo

o spáči,

a do levého otvoru pošeptalo, co by si spáč přál ve snu uvidět. Někdy taky, čeho se spáč bojí a co nechce uvidět ani ve snu. Pak se zmáčkl vepředu knoflík, asi uprostřed, jako mají lidé nos, a ve stroji zavrčela uvnitř kolečka, jak se to tam rychle zapsalo a spočítalo, a už se třetího otvoru, asi takového, jako mají lidé ústa, sunul pás s natočeným snem. Hajadlo ten pás navíjelo na kotouč, vsunulo do promítačky, promítačku do kabely pod pláštík a šupajdy za spáčem, který si přál sen.

„Tak copak pošeptáme do pravého ucha?" ptal se správce snů.

Hajadlo úřadující pro medvědí sny tam zašpítalo, co přečetlo z notýsku o medvědech:

„Medvědi jsou chlupatí a huňatí."

„Doplň tam, že mohou mít i kožíšek plyšový nebo sametový, aby to platilo i pro Míšu," řekl správce snů.

„Medvědi bydlí v lese a jsou tam největší ze všech zvířat," špítalo hajadlo dál. „Zimu přespávají v jeskyni v pelechu."

„Ti menší mohou přespát zimu i ve spací krabici," doplnil správce.

„A jmenujou se proto medvědi, že vědí o medu. Vědí, v kterém stromě mají v lese divoké včely medovou zásobárnu. Medvědi jsou mlsní."

„No, tohle už nemusíme doplňovat, protože Verunčin Míša je mlsný jako ostatní medvědi i jako Verunka," řekl správce a rozhodl, že tohle, co už našpítali, pro pravé ucho stroje stačí. A teď do levého, co by Míša rád.

„Míša by chtěl být veliký jako ostatní medvědi," špítalo hajadlo spáčova přání.

„Jenže to by si potom nemohl s Verunkou hrát. Musel by do lesa nebo do zoologické zahrady, protože by se nevešel do pokoje."

„Ale ve snu by si třeba mohl hrát s Verunkou, i kdyby byl veliký," mýnilo hajadlo. „Protože ve snu je všechno možné." A špitalo dál: „A Míša by si chtěl hrát s Verunkou." To byla jistojistě pravda, protože hajadlo na cestách mnohokrát vidělo, jak si holčička s medvídkem jí, hrají, až spolu usínají.

Pak zmáčkli knoflík vepředu, tam, co mají lidé nos, a už se ze škvíry-díry, z té, co se podobá puse, sunul takovýto sen pro medvídku Míšu:

Ukázal se krásný les, hluboký a tichý, v jakém jsou medvědi nejšťastnější. A sluníčko hrálo a stromy voně-protože bylo léto. Medvídek Míša šel tím lesem po tle cestičce, jak mu ukazoval sluneční paprsek, unce a světla přibývalo, až se Míša octl na velice voňavé louce. Tam rostla kytička meduňka, moc meduňky - bylo, úplný meduňkový prales, a v každém kvítku meduňky byl pohár s medovou šťávou. Z každého pohárku pila včela a celá louka byla veliká včelí hostina.

A včely se slétaly k dutému stromu. Míša běžel, kudy včely letěly, a vida, ony v tom dutém stromě měly soudek medu. Celý sud. Protože ve snu uměl Míša lézt na stromy jako opravdický medvěd, vylezl k dutině a vstrčil do medu packu. Lízl si — áh, ta dobrota! Lízl ještě jednou a potom do třetice.

Běžela tudy liška a popřála Míšovi dobré chutnání.

Míša se divil, že je k němu paní liška tak zdvořilá.

„Jste větší než já, pane medvěde," řekla liška.

„Není možná, " vrtěl hlavou Míša. Býval přece malinký, vešel se do kočárku pro panenky a po panence Malence zdědil zimní kabát. Zimní pelíšek má v krabici od bot. „To jsem asi vyrostl po medu," řekl si a znovu ponořil pracku do včelí zásobárny. Lízl si jednou, podruhé i potřetí.

Pod stromem uviděl vlka. Lehl se, ale zbytečně. Vlk se mu uklonil a zaštěkal zdvořile. „Uctivé dobré chutnání přeju, vážený pane medvěde."

„Panečku, já jsem zase vyrostl, už jsem větší než vlk," zaradoval se Míša a honem si lízl medu do třetice.

Pod stromem stál jelen a sklonil na pozdrav Míšovi parohatou hlavu. „Skláním svou parohovou korunu až na zem do trávy. Dosud jsem kraloval v lese já. Vy jste větší než jelen, a proto jste králem nás všech lesních obyvatel. Dobrou chuť, pane králi. Všechen med lesních včel je odted'ka váš."

To už se sbíhala pod strom všechna lesní zvířata, jelen, srnka, vlk, liška, ba i zajáci panáčkovali v trávě, aby lépe viděli na svého krále. Míša jim kynul prackou ze stromu, tak jak to dělají králové se zámeckého balkónu a rozhlížel se kolem. Celý les byl ze samých dutých stromů a v každé dutině stromu byla studna medu.

„Jeminánku, tolik medu! Co já si s tím medem počnu?" Míša by se rád rozdělil se všemi zvířaty, ale věděl, že zajáci se pasou radši na jeteli a vlk a liška že raději maso než med.

Ale tu se na lesní pěšině objevila ježibaba. Má svou perníkovou chaloupku v lese, a tak je medvěd Míša i jejím králem.

„Pospíchám panu králi dát uctivé pozdravení," repetila perníková bába a už lomila rukama. „Jeminánku, takový velký král a sedí na holém stromě jako sojka! Kdyby se líbilo, upekla bych z toho medu panu králi perníkový hrad." A hned chválila, jaký by to byl přeznamení hrad. „Uděkala bych ho celý

z medových koláčků, v každém uprostřed mandle. Na oknech perníková srdíčka pro parádu a střechu s čokoládovou polevou. Jemine, za takovým perníkovým hradem sem potáhne dětí stokrát víc než k mé perníkové chaloupce! Jeníček, Mařenka, Pepíček, Kačenka, Tomášek, Markétka, Verunka..."

Král Medvěd Míša První se zaradoval. Přijdou děti, a on má přece děti rád! Však pořád dokola hledal, co mu k tomu kralování scházelo, aby byl blažený. Verunka mu scházela, a ostatní děti taky. A hned vydal svůj první královský zákon: „Až přijdou děti na perníkový hrad loupat perníček, vůbec je nezavřeme za trest do chlívků, ale dáme každému medový koláč a budeme si s nimi hrát.“ „Hurá!“ zavolalo celé zvířecí shromáždění. Bylo to tak mocné hurá, až se tím Míša ze sna probudil. A než úřadující hajadlo stáhlo medvědí sen zpátky a navinulo jej na kotouček, stačil Míša ten sen zachytit aspoň za ocásek a pošeptal Verunce: „Tenkrát, když jsem byl veliký medvěd, našel jsem moc medu a dal jsem ti taky.“ „Pak jsme si spolu hráli,“ řekla Verunka, protože i v holčičích snech bylo kousíček té pohádky o medvídkovi.³⁴

---

³⁴ KUBÁTOVÁ, M. *Pohádky lesního ticha*. Praha . Svoboda, 1984, s. 9-20. ISBN – nevedeno.

Příloha XIV Text- báseň Čas cukroví a jmelí
(projekt Dárky a dárečky)

Čas cukroví a jmelí

Z mraků tiše chumelí, vločka k vločce sedá, les už není zelený, pole nejsou hnědá.

Je běloučkový čas vánoční, čas cukroví a jmelí, čas dárků, co jsou za skříní.

Nebo pod postelí.³⁵

---

³⁵ BALÍK, J. *Jaro, léto, podzim, zima*. Brno : Schneider, 1999, s.84. ISBN 80- 85796- 76-7.

Příloha XV Text- píseň Hvězda na vrbě ³⁶
 (projekt Na tři krále mnoho hvězd- urodí se hodně brambor)

HVĚZDA NA VRBĚ

Hudba Karel Mareš, text Jiří Štaidl

(Doprovod: 7)

S beatem

1. Kdo se večer hájem vrací, ten ať klopi zra-ky, ať je
 je-ho o-či zjistí, i když se to ne-zdá, že na

ni-kdy ne-o-bra-cí k vr-bě kří-vo-la - ký.
 vr-bě, kro-mě

2. Ji-nak lis-tí, vi-sí ma-lá hvěz - da. *Fine*

14 Vi-dě-li jsme jednu v lukách, plakat na tý vrbě kluka, který

18 pev-ně vě-fil to-mu, že ji sun-dá z to-ho stro-mu. 2. Kdo o
D.S. al Fine

2. Kdo o hvězdy jeví zájem, zem, když večer chladne,
 ať jde klidně někdy hájem, hvězda někde spadne.
 Ať se pro ni rosou brodí a pak vrbu najde si,
 a pro ty, co kolem chodí, na tu větev zavěsí.

³⁶ JÁNSKÝ, P. Já, písnička. Zpěvník pro žáky základních škol. II. díl pro 5.- 9. třídu. Cheb : MUSIC CHEB, 1997, s. 72. ISBN 80-85925-02-8.

Příloha XVI Text- báseň Jaké barvy známe
(projekt Barvy pro radost)

Jaké barvy známe

BÍLÁ

Bílou barvou sníh se chlubí, bělejší prý není nic! Nelži, sněhu! A co zuby? A co křídla holubic?

ŽLUTÁ

Žlutá se hodí nejen pro housátka, i pampeliškám sluší velice. Proto si asi každé jaro zkrátka nasadí všechny žluté čepice.

ČERNÁ

Černé je uhlí, které v temném stínu předlouhou noc spí v zemských hlubinách. Po probuzení dává elektřinu, hřeje a září, zpívá v turbinách.

FIALOVÁ

Fialkám patří barva fialová,
fialkám, které kvetou prostince
a řeknou za nás všechna krásná slova,
když přicházíme mlčky k mamince.

RŮŽOVÁ

Růžová dává růžím křehkou krásu,
panenkám zdobí letní šatičky,
a barví mašle do holčičích vlasů,
a koťatům i mlsné jazýčky.

HNĚDÁ

Hnědé je listí, které k zemi padá, hnědá je hlína, která teskní s ním. Hnědá je ale taky čokoláda, a té my dáme přednost před listím.

ŠEDÁ

Šedé jsou skály, silnice, i mraky a šedivý je přece taky slon! Dobře to víme,
jenom jestli taky ví to tak dobře jako my i on?

ZLATÁ

Zlatou si slunce barví dlouhé řasy, než ráno tiše vstoupí do ulic. Po celou zimu
zbytky schovává si pro hlavy krásných slunečnic.

ČERVENÁ

Červené je oko semaforu,
když před námi přechod zamyká.
Tak se mějme pěkně na pozoru,
a zastavme hned jak zabliká!

MODRÁ

Modré jsou chrpy nebo švestky zralé, modré jsou tůňky mezi řasami, modré jsou
trnky ... nejmodřejší ale je čisté letní nebe nad námi.

ZELENÁ

Zelená vždycky nejvíc sluší trávě, jaro z ní nejdřív vystrkuje růžky a se sluníčkem rozvazuje hravě potůčkům v loukách zimou zkřehlé stužky.

MODROZELENÁ Modravě zelená je barva moří -kdopak ji asi namíchává? To obloha se shora vlnám dvoří a zdola zase mořská tráva.

STŘÍBRNÁ

Stříbrně třpytivé jsou vločky sněhu a stejně lesknou se i cesty řek, těch, které zdobí v neustálém běhu jen stříbro vln a rybích šupinek.³⁷

---

³⁷ HAVEL, J. *Malovaný svět*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984, s. 86- 88. ISBN - neuváděno.

Příloha XVII Text- píseň Zima
(projekt Než zapálí jaro svíčku, schováme se do kožíšku)

Zima

Klidně
F

Po - dí - vej se na ob - lo - hu, ně - co bí - lé

rit. Velmi živě
B F

pa - dá do - lů. Co to a - si mů - že být? ___

C F

Nech se, Hon - zo, pře - kva - pit. ___

1. Podívej se na oblohu, něco bílé padá dolů. Co to asi může být? Nech se, Honzo, překvapit.

3. Chumelilo ve dne v noci, radují se všichni kluci. Postavíme za bukem sněhuláka s kloboukem.

2. Možná je to bílé peří, kdo nevěří, ať tam běží. Ba ne, to je přece sníh, pojedeme na saních.

4. A když děti ráno vstaly, umyly se, posnídaly, sněhulák tam stál a stál, sluníčka se hrozně bál.³⁸

^{38 38} TICHÁ, A., RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími*. Praha : portál, 2007, s. 130.
ISBN 978-80-7367-100-6.

Příloha XVIII Fotografie – projekt Velikonoční svátky

Příloha XIX Fotografie – projekt Na svatého Jiří vylézají z děr hadi a štíři

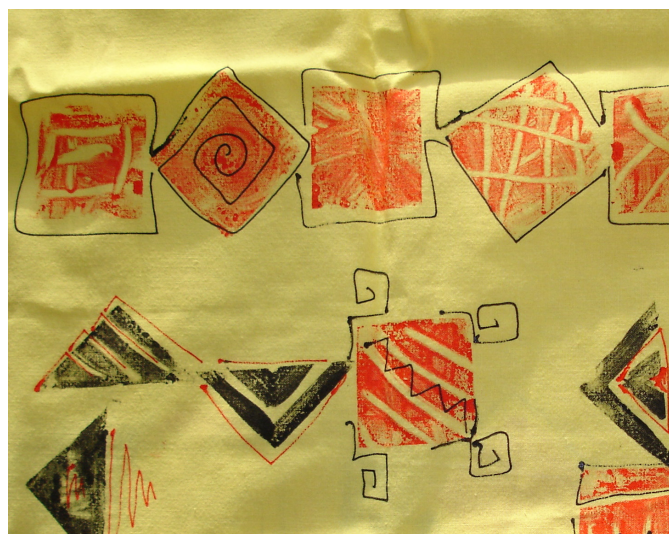
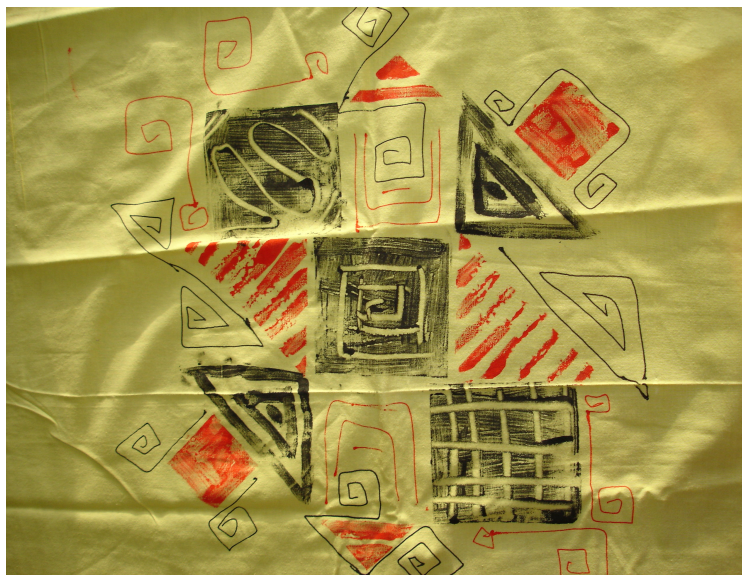

Příloha XX Fotografie – projekt Rozkvetlá louka

Příloha XXI Fotografie – projekt Tričko na prázdniny

Příloha XXII Fotografie – projekt Lesní skřítek

Příloha XXIII Fotografie – projekt Podzimní ples

Příloha XXIV Fotografie – projekt Velký drak Hudrarák

Příloha XXV Fotografie – projekt Dárky a dárečky

Příloha XXVI Fotografie – projekt Bílý den

Příloha XXVII Fotografie všech hotových klobouků

